

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBOS IŠVADA
DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ VALDYMO
IR VEIKLOS SRITYSE**

TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI	2
2. KORUPCIJOS RIZIKOS VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ VALDYMO IR VEIKLOS SRITYSE	4
2.1. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse nustatyta atvejų, kai viešųjų įstaigų vadovai skiriami be konkursų, jiems suteikta per didelė diskrecija vienasmeniškai spręsti tam tikrus viešųjų įstaigų valdymo klausimus.	5
2.2. Turimų balsų skaičius visuotiniame viešosios įstaigos dalininkų susirinkime Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse neatitinka proporcingo dalininkų prisidėjimo prie viešųjų įstaigų veiklos.....	13
2.3. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybės nepakankamai naudoja galimas viešųjų įstaigų veiklos kontrolės priemones	15
2.4. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse nenustatyti jokie reikalavimai naujų dalininkų priėmimui, naujų dalininkų priėmimo tikslai, todėl, vadovaujantis viešųjų įstaigų įstatais, dalininku gali tapti bet kuris asmuo, o tai sudaro regimybę dėl galimai neskaidrių jo interesų viešojoje įstaigoje.....	19
2.5. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse nėra aiškiai apibrėžta turtinių įnašų į viešųjų įstaigų kapitalą nustatymo politika	22
2.6. Nacionaliniuose teisės aktuose neatskirtos atstovavimo savivaldybei viešosiose įstaigose ir atstovavimo tvarkos nustatymo funkcijos: pagal teisės aktus savivaldybei viešosiose įstaigose atstovauja administracijos direktorius, jam pačiam pavesta pasitvirtinti ir atstovavimo viešosiose įstaigose taisyklės	23
2.7. Nepakankamai viešinama informacija apie viešųjų įstaigų veiklą.....	26
2.8. Molėtų rajono savivaldybės viešosiose įstaigose nepakankamai valdomi interesų konfliktai.....	28
2.9. Priimant darbuotojus į pareigas viešosiose įstaigose trūksta viešumo ir skaidrumo.....	31
2.10. Atskirais atvejais trūksta skaidrumo viešųjų pirkimų srityje.....	34
3. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS).....	38
4. PASIŪLYMAI	40
Priedai:	
1 Priedas. Analizuoti teisės aktai ir dokumentai.....	43

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Tikslai:

Nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidų korupcijai pasireikšti viešųjų įstaigų valdymo ir veiklos srityse Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse, įvertinti savivaldybių ir nacionalinio teisinio reglamentavimo nuostatas dėl viešųjų įstaigų valdymo ir veiklos, bei pateikti pasiūlymus, kurie galėtų padėti mažinti ir valdyti nustatytas korupcijos rizikas, esant būtinumui pateikti siūlymus dėl veiklos tobulinimo, korupcijos prevencijos programos ir (ar) jos įgyvendinimo plano turinio.

Uždaviniai:

1. Nustatyti, ar teisės aktai pakankamai aiškiai ir detalai reglamentuoja veiklą analizuojamose veiklos srityse.
2. Išanalizuoti ir nustatyti antikorupcinio požiūriu ydingas procedūras analizuojamose veiklos srityse.
3. Pateikti pasiūlymų, kurie galėtų padėti mažinti ir valdyti nustatytas korupcijos rizikas.

Objektas:

Viešųjų įstaigų valdymas ir jų veikla. Vertinamas 2018–2020 m. laikotarpis.

Subjektai:

Anykščių rajono savivaldybė, Molėtų rajono savivaldybė, VšĮ Anykščių turizmo ir verslo informacijos centras, VšĮ „Sveikatos oazė“, VšĮ Anykščių menų inkubatorius – menų studija, VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“, VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centras, VšĮ „Bendrystės centras“, VšĮ Universalus daugiafunkcis centras „Kaimynystės namai“, VšĮ „Arino namai“.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Interviu metodas (darbuotojams pateikti klausimai).
3. Viešai skelbiamos informacijos stebėjimas ir analizavimas (Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybių, viešųjų įstaigų, Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos ir kitose interneto svetainėse, Centriniam viešųjų pirkimų portale, informacija žiniasklaidoje ir pan.).
4. Valstybės registruose ir informacinėse sistemose sukauptos informacijos analizė.

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta ir (ar) įvertinta:

1. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės 1 priede nurodyti teisės aktai, dokumentai ir informacija.
2. Savivaldybių ir kitose interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojamomis veiklos sritimis.
3. Raštu ir elektroniniu paštu gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamose veiklos srityse.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. Sociologinių tyrimų duomenis („Lietuvos korupcijos žemėlapis 2019“).
2. Galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus analizuojamose srityse.
3. Darbuotojų ir padalinių atstumą nuo centrinio padalinio.
4. Darbuotojų savarankiškumą priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskreciją.
5. Darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygį.
6. Reikalavimus laikytis įprastos darbo tvarkos.
7. Analizuojamose procedūrose dalyvaujančių įstaigų darbuotojų rotacijos lygį.
8. Atliekamos veiklos ir sudaromų sandorių dokumentavimo reikalavimus.
9. Teisės aktų priėmimo ir vertinimo sistemą.
10. Analizuojamos veiklos, dokumentų viešumą ir prieinamumą visuomenei.

Jeigu prašomi pateikti dokumentai ar duomenys nepateikti, buvo laikoma, kad jų nėra.

2. KORUPCIJOS RIZIKOS VIEŠŪJŲ ĮSTAIGŲ VALDYMO IR VEIKLOS SRITYSE

Vietos savivaldos įstatymo 9 straipsnio 1 dalyje savivaldybėms pavedama administruoti ir užtikrinti viešųjų paslaugų teikimą gyventojams, nustatyti šių paslaugų teikimo būdą, taisykles ir režimą, steigti biudžetines ir viešąsias įstaigas, savivaldybės įmones, akcines bendroves, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka parinkti viešųjų paslaugų teikėjus ir įgyvendinti viešųjų paslaugų teikimo priežiūrą ir kontrolę. Taigi, savivaldybės viešųjų įstaigų paskirtis (veiklos tikslas) – viešųjų paslaugų teikimas.

Šiame kontekste paminėtinos antikorupciniu požiūriu svarbios Civilinio kodekso 6.161 straipsnio nuostatos, kurios numato, kad sudarant viešąsias sutartis (teikiant viešąsias paslaugas) negalima kam nors suteikti privilegijų (išskyrus įstatymų nustatytus atvejus), o viešųjų paslaugų kainos bei kitos sąlygos turi būti vienodos visiems tos pačios kategorijos vartotojams (išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, kai atskirų kategorijų vartotojams gali būti taikomos lengvatinės sąlygos). Siekiant šių tikslų, nepaprastai svarbu užtikrinti ir skaidrų, teisėtą, visuomenei atskaitingą viešųjų įstaigų valdymą ir jų veiklą. Viešųjų įstaigų valdymas taip pat turėtų būti grindžiamas Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme numatytais visuomeninės naudos, efektyvumo, racionalumo ir viešosios teisės principais.

Viešųjų įstaigų veiklą reglamentuoja Viešųjų įstaigų įstatymas, Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimas Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“, Vietos savivaldos įstatymas bei šiuos teisės aktus įgyvendinantys savivaldybių teisės aktai.

Korupcijos prevencijos požiūriu savivaldybių viešųjų įstaigų valdymo ir jų veiklos sritys mažai nagrinėtos¹. Viešųjų įstaigų valdymo ir veiklos sritys priskirtinos prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nes atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 2, 3, 5 punktuose, 6 dalies 7 punkte nustatytus kriterijus: savivaldybės pagal kompetenciją vykdo viešųjų įstaigų priežiūrą ir kontrolę; nėra išsamiai reglamentuoti viešųjų įstaigų valdymo klausimai; priimamiems sprendimams nereikia kitų institucijų patvirtinimo; Valstybės kontrolė 2017 m. yra nustačiusi įvairių trūkumų valdant viešąsias įstaigas².

¹ Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos išvadoje dėl korupcijos rizikos analizės Švietimo ir mokslo ministerijos veiklos srityse (https://www.stt.lt/data/public/uploads/2020/01/kra_smm_vsi.docx) analizuotos asmens tapimo nauju dalininku viešosiose įstaigose, dalininko teisių perdavimo kitiems asmenims procedūrų organizavimo, dalininkų įnašų nustatymo ir perdavimo viešajai įstaigai procedūrų organizavimo veiklos sritys bei Švietimo ir mokslo ministerijos veikla įgyvendinant viešųjų įstaigų dalininkės teises ir pareigas.

² Pavyzdžiui, savivaldybės, dalyvaudamos valdant viešąsias įstaigas ne visada turi konkrečius ar išskirtinius tikslus; viešųjų įstaigų dalininkų (savininkų) teises ir pareigas savivaldybių institucijos įgyvendina formaliai; neužtikrinama, kad savivaldybių viešosioms įstaigoms finansavimas iš savivaldybių biudžeto lėšų būtų skiriamas pagrįstai ir teisėtai; nepakankamas viešųjų įstaigų veiklos viešumas. 2017-04-25 valstybinio audito ataskaita Nr. VA-2017-P-10-9-11.

Molėtų rajono savivaldybė yra 6 viešųjų įstaigų dalininkė:

- VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centras (savininkė);
- VšĮ Alantos technologijos ir verslo mokykla (1 iš 3 dalininkų);
- VšĮ „Bendrystės centras“ (1 iš 3 dalininkų);
- VšĮ Universalus daugiafunkcis centras (toliau – UDC) „Kaimynystės namai“ (1 iš 7 dalininkų);
- VšĮ „Arino namai“ (1 iš 6 dalininkų);
- VšĮ Euroregiono Ežerų Kraštas Direktorato Biuras (1 iš 8 dalininkų).

Anykščių rajono savivaldybė yra 5 viešųjų įstaigų dalininkė:

- VšĮ Anykščių turizmo ir verslo informacijos centras (savininkė);
- VšĮ „Sveikatos oazė“ (savininkė);
- VšĮ Anykščių menų inkubatorius – menų studija (savininkė);
- VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ (1 iš 4 dalininkų);
- VšĮ Euroregiono Ežerų Kraštas Direktorato Biuras (1 iš 8 dalininkų).

Šioje analizėje detaliau nenagrinėsime VšĮ Alantos technologijos ir verslo mokyklos valdymo ir veiklos, nes tai labiau susiję su Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos kompetencija, taip pat VšĮ Euroregiono Ežerų Kraštas Direktorato Biuras valdymo ir veiklos, kurią valdo 8 savivaldybės, tačiau šioje išvadoje pateikiami pasiūlymai pagal poreikį gali būti įgyvendinami ir įgyvendinant dalininko teises VšĮ Alantos technologijos ir verslo mokykloje ir VšĮ Euroregiono Ežerų Kraštas Direktorato Biuras.

2.1. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse nustatyta atvejų, kai viešųjų įstaigų vadovai skiriami be konkursų, jiems suteikta per didelė diskrecija vienasmeniškai spręsti tam tikrus viešųjų įstaigų valdymo klausimus.

Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse ne visais atvejais nustatyta (siekiama nustatyti) ir įgyvendinta viešųjų įstaigų visuotinių dalininkų susirinkimų kompetencija dėl vadovų priėmimo konkurso būdu, dėl viešųjų įstaigų valdymo struktūros ir pareigybių sąrašo tvirtinimo, dėl darbuotojų priėmimo į konkursines pareigybes, todėl nustatyta atvejų, kai viešųjų įstaigų vadovai skiriami be konkursų, jiems suteikta per didelė diskrecija vienasmeniškai spręsti tam tikrus viešųjų įstaigų valdymo klausimus.

VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro, VšĮ „Bendrystės centras“, VšĮ UDC „Kaimynystės namai“, VšĮ „Arino namai“ įstatuose numatyta, kad visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencija, taip pat įstaigos vadovo skyrimo ir atšaukimo tvarka ir jo kompetencija nesiskiria nuo nurodytųjų Viešųjų įstaigų įstatyme.

Anykščių rajono savivaldybė informavo, kad savivaldybės taryba 2020 m. gruodžio 29 d. sprendimu Nr. 1-T-349 patvirtino naujos redakcijos VšĮ Anykščių menų inkubatoriaus – menų studijos įstatus, kuriuose taip pat nustatyta, kad visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencija, taip pat įstaigos vadovo skyrimo ir atšaukimo tvarka ir jo kompetencija nesiskiria nuo nurodytųjų Viešųjų įstaigų įstatyme (naujos redakcijos įstatų 19 punktas).

Tačiau viešųjų įstaigų dalininkėms viešojo sektoriaus institucijoms yra numatytas specialus (papildomas) teisinis reguliavimas dėl visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijos. Vadovaujantis Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ 2.5 punktu, dalininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija privalo siekti (o savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija – užtikrinti), kad viešosios įstaigos įstatuose visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijai būtų priskirti šie klausimai:

1. sprendimo dėl viešosios įstaigos tapimo kitų juridinių asmenų steigėja ar dalyve priėmimas;
2. sprendimo dėl naujų dalininkų priėmimo priėmimas;
3. viešosios įstaigos veiklos strategijos tvirtinimas;
4. viešosios įstaigos valdymo struktūros ir pareigybių sąrašo tvirtinimas;
5. konkurso vadovo pareigoms nuostatų tvirtinimas;
6. kitų pareigų, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, sąrašo ir kvalifikacinių reikalavimų tvirtinimas;
7. konkurso kitoms pareigoms, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, nuostatų tvirtinimas įstatymų nustatyta tvarka;
8. viešosios įstaigos veiklos vertinimo kriterijų nustatymas.

Įvertinus Molėtų rajono savivaldybės viešųjų įstaigų: VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro³, VšĮ „Bendrystės centras“⁴, VšĮ UDC „Kaimynystės namai“⁵, VšĮ „Arino namai“⁶ įstatus, Anykščių rajono savivaldybės VšĮ Anykščių menų inkubatoriaus – menų studijos įstatus⁷, Viešųjų įstaigų įstatymo 10 straipsnio („Viešosios įstaigos visuotinis dalininkų susirinkimas“) nuostatas, taikomą praktiką, darytina išvada kad minėtų įstaigų visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijai priskirti tik naujų dalininkų priėmimo klausimai. Kiti Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ 2.5 punkte numatyti klausimai VšĮ Molėtų turizmo ir verslo

³ 2016-06-23 Molėtų rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. B1-143.

⁴ 2016-11-24 Molėtų rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. B1-223.

⁵ 2016-06-23 Molėtų rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. B1-136.

⁶ 2017-03-30 Molėtų rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. B1-44.

⁷ 2020-12-29 Anykščių rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1-T-349.

informacijos centro, VšĮ Anykščių menų inkubatoriaus – menų studijos visuotiniams dalininkų susirinkimams nepriskirti. Taip pat nepateikta informacija apie Molėtų rajono savivaldybės iniciatyvą šiuos klausimus priskirti VšĮ „Bendrystės centras“, VšĮ UDC „Kaimynystės namai“, VšĮ „Arino namai“ visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijai, tokių iniciatyvų svarstymo rezultatus.

Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybės neįgyvendino visų Vyriausybės nuostatų dėl viešųjų įstaigų visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijos, taip sudarydamos prielaidas korupcijos rizikai neatsparių situacijų kilimui, pavyzdžiui, viešųjų įstaigų vadovai priimami be konkurso, viešųjų įstaigų vadovai vienasmeniškai sprendžia tam tikrus viešųjų įstaigų valdymo klausimus:

- Savivaldybei nesiėmus iniciatyvos nustatyti, kad viešųjų įstaigų vadovai priimami konkurso būdu pagal visuotinio dalininkų susirinkimo patvirtintus nuostatus, VšĮ UDC „Kaimynystės namai“, VšĮ „Bendrystės centras“, vadovai priimti be konkurso⁸.

Molėtų rajono savivaldybės administracijos direktorius 2016 m. liepos 5 d. dalyvavo VšĮ UDC „Kaimynystės namai“ visuotiniame dalininkų susirinkime⁹, kurio vienas iš klausimų buvo viešosios įstaigos direktoriaus skyrimas ir darbo užmokesčio jam nustatymas. Šiuo klausimu savivaldybės administracijos direktorius balsavo savo nuožiūra, pasiūlė ir pritarė pasiūlyto kandidato skyrimui viešosios įstaigos direktoriumi be konkurso procedūrų¹⁰. Pagal viešą informaciją, pasiūlytas kandidatas buvo susijęs su pareigas ėjusio savivaldybės administracijos direktoriaus atstovaujama politine partija¹¹.

Molėtų rajono savivaldybės administracijos direktorius 2017 m. sausio 6 d. dalyvavo VšĮ „Bendrystės centras“ visuotiniame dalininkų susirinkime¹², kurio vienas iš klausimų buvo viešosios įstaigos direktoriaus skyrimas ir darbo užmokesčio jam nustatymas. Šiuo klausimu Molėtų rajono savivaldybės administracijos atstovas pasiūlė ir pritarė kandidato skyrimui viešosios įstaigos direktoriumi be konkurso procedūrų¹³. Pagal viešą informaciją, šis asmuo buvo susijęs su pareigas ėjusio savivaldybės administracijos direktoriaus atstovaujama politine partija: tiek pareigas ėjęs

⁸ VšĮ „Arino namai“ vadovo pareigos šiuo metu atliekamos savanorystės pagrindais.

⁹ 2016-07-05 protokolas Nr. 1.

¹⁰ Vadovaujantis Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“, savivaldybės, kaip viešųjų įstaigų dalininkės, privalo siekti, kad įstaigos vadovas būtų parenkamas konkurso būdu.

¹¹ Pagal viešą informaciją, kandidatas į įstaigos vadovus buvo 2015 m. savivaldybių tarybų rinkimų, 2020 m. Seimo rinkimų Balninkų rinkimų apylinkės komisijos pirmininkas, deleguotas Tėvynės sąjungos - Lietuvos krikščionių demokratų partijos (kitų 2016 – 2019 m. vykusių rinkimų informacija neviešinama):

https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/rinkimai/440_lt/Apygardos/Apygarda7787/KomisijaApylinkes240153.html

https://www.vrk.lt/apygardu-rinkimu-komisijos-2020-sei?srcUrl=/rinkimai/1104/rnk1424/apygKom/apylinkeKomNariai_rpgId-20942_rplId-658278_rkomId-79940.html

Taip pat, Tėvynės sąjungos - Lietuvos krikščionių demokratų partijos Molėtų skyriaus 2017 – 2019 m. tarybos narė <http://www.ts-lkd-moletai.lt/apie-mus/struktura/>

¹² 2017-01-06 protokolas Nr. 1.

¹³ Vadovaujantis Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ privalu siekti, kad vadovas būtų parenkamas konkurso būdu.

savivaldybės administracijos direktorius, tiek ir į įstaigos vadovus pasiūlytas kandidatas buvo kolegialios politinės partijos institucijos (Molėtų skyriaus 2017 – 2019 m. tarybos) nariai¹⁴.

Nekvestionuojant visuotiniuose dalininkų susirinkimuose aptartų kandidatų kvalifikacijos, patirties ir gebėjimų klausimų, viešųjų įstaigų, kurių dalininkė yra savivaldybė, vadovų skyrimas be konkurso, esant galimoms nepotizmo apraiškoms, yra korupcijos rizikos veiksnys, galintis lemti neskaidrių, neobjektyvių sprendimų priėmimą.

Molėtų rajono savivaldybė nurodė¹⁵, kad Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatyme nebuvo ir nėra numatyta deklaruoti narystę politinėse partijose. Nurodytas korupcijos rizikos veiksnys (nesiekus nustatyti visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijos, pagal kurią viešųjų įstaigų vadovai būtų priimami konkurso būdu pagal visuotinio dalininkų susirinkimo patvirtintus nuostatus) sudarė sąlygas galimoms nepotizmo apraiškoms ar jų regimybei, ką ir patvirtina pateikti pavyzdžiai. Priklausymas politinėms partijoms, dalyvavimas jų veikloje yra viena iš demokratijos formų, tačiau neturi būti sudaroma regimybė, kad įstaigų vadovų priėmimas vykdomas vadovaujantis jų politinės priklausomybės kriterijais. Paprasčiausias būdas šiam korupcijos (nepotizmo) rizikos veiksniai pašalinti – siekti, kad vadovų priėmimas būtų vykdomas konkurso būdu pagal visuotinio dalininkų susirinkimo patvirtintus nuostatus.

- Valdymo struktūros ir pareigybių sąrašai tvirtinami įstaigų vadovų sprendimais: VšĮ UDC „Kaimynystės namai“¹⁶, VšĮ „Bendrystės centras“¹⁷, VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centras¹⁸.

- Kitų pareigų, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, sąrašai arba nepatvirtinti, arba patvirtinti įstaigų vadovų sprendimais: VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro konkursinių pareigybių sąrašas patvirtintas įstaigos vadovo¹⁹, VšĮ UDC „Kaimynystės namai“ tik nurodė konkursines pareigybes. VšĮ Anykščių menų inkubatorius – menų studija nurodė, kad konkursinių pareigybių sąrašas atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimo Nr. 496 ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1162 nuostatas. Pažymėtina, kad Vyriausybės patvirtintame Pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašė (pavyzdžiui 2.4 punkte) nurodomos funkcijos, kurios priskiriamos konkursinėms pareigybėms, taip pat 2.5 punkte numatyta, kad konkursinėms pareigybėms gali būti ir kitos pareigos. Todėl, siekiant teisinio aiškumo, vengiant galimo nevienareikšmio traktavimo organizuoti ar ne konkursą atitinkamoms pareigoms, VšĮ Anykščių menų inkubatoriaus – menų studijos įstatuose turėtų būti

¹⁴ Prieiga per internetą: <http://www.ts-lkd-moletai.lt/apie-mus/struktura/>

¹⁵ 2021-01-18 el. paštu pateiktos pastabos dėl KRA išvados projekto.

¹⁶ 2019-12-20 Nr. V-22.

¹⁷ 2020-09-01 įsakymas Nr. VD-7.

¹⁸ 2019-12-30 įsakymas Nr. VK-22.

¹⁹ 2019-12-30 įsakymas Nr. VK-24.

nustatyta visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencija tvirtinti kitų pareigų, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, sąrašą ir kvalifikacinius reikalavimus.

Įvertinus Anykščių rajono savivaldybės viešųjų įstaigų: VšĮ Anykščių turizmo ir verslo informacijos centro²⁰, VšĮ „Sveikatos oazė“²¹, VšĮ „Aukštaitijos siaurais geležinkelis“²² įstatus, Viešųjų įstaigų įstatymo 10 straipsnio („Viešosios įstaigos visuotinis dalininkų susirinkimas“) nuostatas, taikomą praktiką, darytina išvada, kad:

- Neįgyvendintas VšĮ Anykščių turizmo ir verslo informacijos centro įstatų 26.7 punktas, nes Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktorius nepatvirtino kitų pareigų, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, sąrašo ir kvalifikacinių reikalavimų;

- VšĮ „Sveikatos oazė“ įstatų 17.16 punkte numatyta, kad įgyvendinant savivaldybės kaip viešosios įstaigos dalininko turtines ir neturtines teises, Anykščių rajono savivaldybės tarybos sprendimas priimamas dėl kitų pareigų, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, sąrašo ir kvalifikacinių reikalavimų tvirtinimo, tačiau pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašas patvirtintas įstaigos vadovo²³. Taip pat neaišku, kodėl taikoma skirtinga praktika dėl sprendimus priimančio subjekto analogiškų sprendimų atvejais, pavyzdžiui, vienais atvejais kitų pareigų, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, sąrašo ir kvalifikacinių reikalavimų tvirtinimas pavestas savivaldybės administracijos direktoriui (VšĮ Anykščių turizmo ir verslo informacijos centro įstatų 26.7 punktas), kitais – savivaldybės tarybai (VšĮ „Sveikatos oazė“ įstatų 17.16 punktas);

- VšĮ „Sveikatos oazė“ įstatuose nenumatyta visuotinio dalininkų susirinkimo (atitinkamos savivaldybės institucijos) kompetencija dėl konkurso vadovo pareigoms nuostatų tvirtinimo;

- VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ įstatuose nenumatyta visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencija tvirtinti konkurso vadovo pareigoms nuostatus, kitų pareigų, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, sąrašą ir kvalifikacinius reikalavimus, konkurso kitoms pareigoms, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, nuostatus.

Anykščių, Molėtų rajonų savivaldybės neįgyvendino visų Vyriausybės nuostatų dėl viešųjų įstaigų visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijos, todėl viešųjų įstaigų įstatuose nenumatyti visi visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijai priskirti klausimai; atskirais atvejais nesilaikoma nustatytos kompetencijos ar ji neįgyvendinama. Siūlytina spręsti dėl viešųjų įstaigų įstatų pakeitimų ir papildymų, kurie būtų taikomi toms teisėms ir pareigoms bei teisinėms situacijoms, kurios atsiranda jiems įsigaliojus.

²⁰ 2017-11-30 Anykščių rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1-TS-305.

²¹ 2019-03-28 Anykščių rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. 1-TS-122.

²² 2016-03-04 visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimas.

²³ 2019-12-10 įsakymas Nr. TO-48.

Atkreiptinas dėmesys, kad rengiant viešųjų įstaigų dokumentus dažniausiai naudojamosi pavyzdiniais dokumentais, patvirtintais ūkio ministro 2013 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. 4-1099²⁴. Šiuo įsakymu patvirtintos pavyzdinės viešosios įstaigos steigimo akto, steigimo sutarties ir įstatų formos. Pavyzdiniuose įstatuose pateikiamos bendro pobūdžio formuluotės dėl visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijos, vadovo skyrimo, balsų paskirstymo dalininkams, naujų dalininkų priėmimo, turinio įnašo dydžio nustatymo, pavyzdžiui:

- Nurodoma, kad visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencija, taip pat įstaigos vadovo skyrimo ir atšaukimo tvarka ir jo kompetencija nesiskiria nuo nurodytųjų Viešųjų įstaigų įstatyme (17 punktas). Pažymėtina, kad viešojo sektoriaus viešųjų įstaigų visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencija yra kiek platesnė, nei numatyta Viešųjų įstaigų įstatyme²⁵. Ją reglamentuoja Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimas Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“. Viešųjų įstaigų įstatyme numatyta²⁶, kad viešosios įstaigos visuotinis dalininkų susirinkimas skiria ir atšaukia viešosios įstaigos vadovą, nustato jo darbo sutarties sąlygas. Tačiau viešosioms įstaigoms, kurių savininkė yra savivaldybė (ar kitos viešojo sektoriaus institucijos) yra numatytos specialios nuostatos įstaigos vadovų priėmimui – jie turi būti priimami konkurso būdu²⁷, o tais atvejais, kai savivaldybės yra viešųjų įstaigų dalininkės, jos turi pareigą siekti, kad įstaigos vadovas būtų skiriamas konkurso būdu²⁸. Tačiau pastebėtina, kad savivaldybės dažnai nepakoreguoja (nesiekia pakoreguoti) pavyzdinių įstatų specialių teisės aktų nuostatomis, todėl susidaro šioje korupcijos rizikos analizės išvadoje nurodomos ir kitos korupcijos rizikai neatsparios situacijos.

- Nurodoma, kad visuotiniame dalininkų susirinkime visi dalininkai turi po vieną balsą (21 punktas). Tačiau viešųjų įstaigų, kurių savininkė ar dalininkė yra savivaldybė (ar kitos viešojo sektoriaus institucijos), įstatuose dalininko balsų skaičius turi būti nustatytas (ar jį siekiama nustatyti) pagal institucijos nustatytus principus dėl balsavimo visuotiniame dalininkų susirinkime (kiekvienas dalininkas turi vieną balsą, dalininko balsų skaičius proporcingas jo įnašo dydžiui ar kt.)²⁹.

- Nurodoma bendra asmens priėmimo į įstaigos dalininkus tvarka (6, 7 punktai). Kaip jau buvo minėta, viešojo sektoriaus institucijų steigiamų viešųjų įstaigų tikslas yra viešųjų paslaugų teikimas, todėl tokių viešųjų įstaigų dalininkams turėtų būti nustatyti specialūs reikalavimai, jų priėmimo tikslai.

²⁴ Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ab94f6f0723011e3bd0eaffd80c672a/asr>

²⁵ 10 str. 1 d.

²⁶ 10 str. 1 d. 4 p.

²⁷ Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimas Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo“.

²⁸ Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimas Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“.

²⁹ Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimas Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“.

- Nurodoma, kad pageidaujantis tapti dalininku asmuo pateikia įstaigos vadovui prašymą juo tapti; asmens prašyme turi būti <...> nurodytas asmens numatomas įnašas į dalininkų kapitalą, šio įnašo dydis (kai numatomas įnašas – pinigai) ar vertė (kai numatomas įnašas – materialusis ar nematerialusis turtas) (eurais) ir įnašo perdavimo įstaigai terminas. Siekiant viešojo sektoriaus viešųjų įstaigų veiklos skaidrumo, savivaldybėms siūlytina spręsti dėl turtinių įnašų nustatymą reglamentuojančių taisyklių nustatymo (nustatymo inicijavimo) viešųjų įstaigų įstatuose.

Taigi, pavyzdiniai viešųjų įstaigų dokumentai nėra pritaikyti viešojo sektoriaus viešosioms įstaigoms. Dėl to susidaro situacijos, kad į įstatus neįtraukiamos specialios teisės aktų nuostatos (kai savivaldybės yra viešosios įstaigos savininkės), ar neinicijuojamas specialių nuostatų įtraukimas (kai savivaldybės yra dalininkės). Pažymėtina, kad tinkamas įstatų parengimas, būtinų nuostatų įtraukimas yra steigėjų (dalininkų) pareiga, tačiau pavyzdinių įstatų buvimas galėtų panaikinti teisinio reglamentavimo problemas, susiklosčiusią ydingą darbo praktiką.

Šiame kontekste paminėtinas pastebėjimas, susijęs su teisės aktuose vartojamais viešųjų įstaigų apibrėžimais. Teisės aktai numato įvairius reikalavimus viešosioms įstaigoms, kurių dalininkė yra valstybė ir (ar) savivaldybė, tačiau vieni reikalavimai taikomi tik toms įstaigoms, kurių vienintelė dalininkė (savininkė) yra valstybė ir (ar) savivaldybė, kiti – kurių viena iš dalininkių yra valstybė ir (ar) savivaldybė, dar kiti – ir toms, kurių steigėja yra valstybė ir (ar) savivaldybė.

Pavyzdžiui:

Pagal Korupcijos prevencijos įstatymą valstybės ar savivaldybės įstaiga taip pat yra viešoji įstaiga, kurios vienas iš steigėjų yra valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga (2 straipsnio 3 dalis). Todėl, jei valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga nėra viešosios įstaigos steigėja, o jos dalininku ar savininku tapo vėliau, kyla klausimų, ar tokiai viešajai įstaigai privalomi Korupcijos prevencijos įstatymo reikalavimai.

Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas³⁰ taikomas viešosioms įstaigoms, finansuojamoms iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei valstybės pinigų fondų ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka įgaliotoms atlikti viešąjį administravimą arba teikiančioms asmenims viešąsias ar administracines paslaugas ar atliekančioms kitas viešąsias funkcijas, įskaitant bibliotekas, muziejus ir valstybės archyvus, taip pat šių subjektų asociacijoms ir regionų plėtros taryboms (toliau – institucijos). Šiuo atveju įstatymo taikymas siejamas ne su viešųjų įstaigų dalininkais, o su jų finansavimu ir vykdomomis funkcijomis. Tačiau pagal Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašo³¹ nuostatas viešosioms įstaigoms, kurių savininkė arba bent viena iš dalininkių yra valstybė ar savivaldybė, taikomi šio aprašo 13.5.3 papunkčio

³⁰ Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.FA13E28615F6/asr>

³¹ Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3FB3953EFFDC/asr>

reikalavimai (pareiga skelbti informaciją apie darbo užmokestį). Tad pagal Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymą viešosios įstaigos, atitinkančios nustatytus finansavimo ir veiklos kriterijus, privalo skelbti jame numatytą informaciją, o pagal Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašą – tik informaciją apie darbo užmokestį ir tik tos, kurių savininkė arba bent viena iš dalininkų yra valstybė ar savivaldybė.

Pagal Pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašą³², konkursas organizuojamas siekiant parinkti darbuotoją į nurodytas pareigas <...> bei viešosiose įstaigose, kurių savininkė yra valstybė ar savivaldybė. Taigi, šie reikalavimai netaikomi viešosioms įstaigoms, kuriose valstybė ir (ar) savivaldybė yra viena iš dalininkų.

Pažymėtina, kad valstybės politiką viešųjų įstaigų klausimais formuoja Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, kuriai pavesta rengti atitinkamų teisės aktų projektus, sisteminti ir analizuoti duomenis apie šalyje veikiančias viešąsias įstaigas, analizuoti viešųjų įstaigų valdymo praktiką ir rengti pasiūlymus dėl šios praktikos gerinimo, teikti Vyriausybei pasiūlymus dėl valstybės ir (ar) savivaldybių dalyvavimo viešosiose įstaigose sąlygų (gairių) ir kt.³³

Siūlytina pavyzdinius viešųjų įstaigų dokumentus adaptuoti viešojo sektoriaus viešosioms įstaigoms, siekiant išvengti šiame skirsnyje paminėtų korupcijos rizikų, spręsti dėl viešojo sektoriaus viešųjų įstaigų teisinių apibrėžimų suvienodinimo inicijavimo.

Pasiūlymai Anykščių rajono savivaldybei:

- patikslinti VŠĮ Anykščių menų inkubatoriaus – menų studijos įstatus įgyvendinant Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turinių ir neturinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ 2.5 punkto nuostatas;

- ateityje užtikrinti VŠĮ Anykščių turizmo ir verslo informacijos centro įstatų 26.7 punkto ir VŠĮ „Sveikatos oazė“ įstatų 17.16 punkto dėl konkursinių pareigybių sąrašo ir kvalifikacinių reikalavimų įgyvendinimą, VŠĮ „Sveikatos oazė“ įstatuose numatyti visuotinio dalininkų susirinkimo (atitinkamos savivaldybės institucijos) kompetenciją dėl konkurso vadovo pareigoms nuostatų tvirtinimo.

- inicijuoti VŠĮ „Aukštaitijos siaurais geležinkelis“ įstatų patikslinimą, juose numatant visuotinio dalininkų susirinkimo kompetenciją tvirtinti konkurso vadovo pareigoms nuostatus, kitų pareigų, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, sąrašą ir kvalifikacinius reikalavimus, konkurso kitoms pareigoms, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, nuostatus.

Pasiūlymas Molėtų rajono savivaldybei:

³² Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/76731a705b4711e79198ffdb108a3753/asr>

³³ Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.126110/GVJDzLWIs>

- patikslinti VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro įstatus, teisės aktų nustatyta tvarka inicijuoti VšĮ „Bendrystės centras“, VšĮ UDC „Kaimynystės namai“, VšĮ „Arino namai“ įstatų patikslinimą įgyvendinant Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ 2.5 punkto nuostatas.

Pasiūlymai Vidaus reikalų ministerijai:

- svarstyti dėl pavyzdinių viešojo sektoriaus institucijų steigiamų viešųjų įstaigų dokumentų patvirtinimo, atsižvelgiant į specialių teisės aktų reikalavimus;

- sistemiskai įvertinti viešojo sektoriaus viešųjų įstaigų veiklos reguliavimo teisinės nuostatos ir spręsti dėl viešojo sektoriaus viešųjų įstaigų teisinių apibrėžimų suvienodinimo inicijavimo.

2.2. Turimų balsų skaičius visuotiniame viešosios įstaigos dalininkų susirinkime Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse neatitinka proporcingo dalininkų prisidėjimo prie viešųjų įstaigų veiklos.

Dalininkų prisidėjimas prie viešosios įstaigos veiklos vykdymo užtikrinimo paprastai įgyvendinamas turtinio įnašo perdavimu, įstaigos veiklai reikalingo turto perdavimu, kitos finansinės paramos suteikimu.

Molėtų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. B6-802 patvirtintų Atstovavimo Molėtų rajono savivaldybei viešosiose įstaigose taisyklių 6 punkte numatyta, kad administracijos direktorius privalo siekti (o įgyvendindamas viešosios įstaigos, kurios visuotiniame dalininkų susirinkime turi pakankamai įstatams pakeisti būtinų balsų – užtikrinti), kad viešosios įstaigos, kurios dalininkas yra Savivaldybė, bei naujai steigiamose įstaigose, kurių dalininkas bus savivaldybė, įstatuose būtų nustatyta, jog vienas dalininkas visuotiniame dalininkų susirinkime turi balsų skaičių, proporcingą jo įnašo dydžiui, jeigu tai padidina savivaldybės balsų dalį tos viešosios įstaigos visuotiniame dalininkų susirinkime. Be to, viešosios įstaigos įstatuose dėl balsavimo visuotiniame akcininkų susirinkime principo nustatymo turi būti įvertinti atvejai, kai viešajai įstaigai perduotas Savivaldybei nuosavybės teise priklausantis turtas panaudos pagrindais ir kt. Šios nuostatos iš esmės atitinka Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 1025 patvirtintų Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose taisyklių nuostatas.

Tačiau įvertinus darbo praktiką šioje srityje nustatyta, kad VšĮ „Bendrystės centras“, VšĮ UDC „Kaimynystės namai“, VšĮ „Arino namai“ įstatuose numatytas standartinis balsų dalininkams paskirstymo principas – vienas dalininkas turi vieną balsą, neatsižvelgiant į įstaigoms numatytą perduoti ir perduotą turtą panaudos pagrindais. Todėl savivaldybė, ženklausiai prisidėjusi prie minėtų įstaigų veiklos perduodama nekilnojamąjį ir kitą turtą, finansuodama įstaigų vykdomas

programas, neturi daugumos balsų šių įstaigų visuotiniuose dalininkų susirinkimuose. Dėl to, savivaldybei neturint sprendžiamojo balso teisės gali būti priimami nenaudingi sprendimai, neatitinkantys savivaldybės turto valdymo principų. Pagal pateiktą informaciją kitų dalininkų indėlis į minėtų įstaigų veiklą yra savanoriškos veiklos vykdymas, organizacinė pagalba, parama.

Viešoji įstaiga	Dalininko įnašas	Balsų skaičius visuotiniame dalininkų susirinkime		Indėlis į viešosios įstaigos veiklą	
		Tenkantis savivaldybei	Tenkantis kitiems dalininkams	Savivaldybės	Kitų dalininkų
VšĮ „Bendrystės centras“	1 Eur	1	1	Nekilnojamasis turtas, kitas ilgalaikis materialusis turtas, finansuojamas programų vykdymas.	Organizacinė pagalba.
VšĮ UDC „Kaimynystės namai“	1 Eur	1	7	Nekilnojamasis turtas, kitas ilgalaikis materialusis turtas, finansuojamas programų vykdymas.	Organizacinė pagalba, parama.
VšĮ „Arino namai“	1 Eur	1	6	Nekilnojamasis turtas	Savanoriška veikla.

Kadangi be savivaldybės indėlio – nekilnojamojo ir kito turto įstaigų veikla iš esmės būtų negalima, o viešosios įstaigos kapitalą sudaro simboliniai 1 Eur dalininkų įnašai³⁴, todėl, šiais atvejais, viešųjų įstaigų įstatuose balsų visuotiniame dalininkų susirinkime nustatymo principas turėtų būti nustatytas atsižvelgiant į viešosioms įstaigoms perduotą savivaldybei nuosavybės teise priklausantį turtą panaudos pagrindais.

Siekiant efektyvios viešųjų įstaigų veiklos, racionalaus perduoto turto naudojimo, viešosiose įstaigose, kurių veikla nebūtų galima be savivaldybės indėlio, savivaldybė turėtų inicijuoti ir siekti tokių balsų nustatymo procedūrų, kurios suteiktų savivaldybei balsų daugumą visuotiniuose dalininkų susirinkimuose. Tokiais atvejais savivaldybės atstovų atsakomybė priimant sprendimus dėl balsavimo visuotiniuose dalininkų susirinkimuose būtų neabejotinai didesnė – vienokie sprendimai gali būti priimami, kai balsas nėra lemiantis ir kitokie (tikėtina labiau pagrįsti, apsvarstyti) esant sprendžiamojo balso teisei.

³⁴ UDC VšĮ „Kaimynystės namai“ 3 dalininkų (privatių asmenų) turtiniai įnašai yra atitinkamai 10, 100 ir 101 Eur.

Atstovavimo Anykščių rajono savivaldybei viešosiose įstaigose taisyklių, patvirtintų savivaldybės tarybos 2015 m. gruodžio 17 d. sprendimu Nr. 1-TS-353, 6 punktą nustato, kad institucija privalo siekti (o įgyvendindama viešosios įstaigos, kurios visuotiniame dalininkų susirinkime turi pakankamai įstatams pakeisti būtinų balsų – užtikrinti), kad viešosios įstaigos, kurios dalininkas yra savivaldybė, bei naujai steigiamose įstaigose, kurių dalininkas bus savivaldybė, įstatuose būtų nustatyta, jog vienas dalininkas visuotiniame dalininkų susirinkime turi balsų skaičių, proporcingą jo įnašo dydžiui, jeigu tai padidina savivaldybės balsų dalį tos viešosios įstaigos visuotiniame dalininkų susirinkime. Be to, viešosios įstaigos įstatuose dėl balsavimo visuotiniame akcininkų susirinkime principo nustatymo turi būti įvertinti atvejai, kai viešajai įstaigai perduotas savivaldybei nuosavybės teise priklausantis turtas panaudos pagrindais ir kt.

VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ įstatų 33 punkte nustatyta, kad vienas dalininkas visuotiniame dalininkų susirinkime turi 1 balsą. Anykščių rajono savivaldybės įnašas į VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ kapitalą yra 81 962,46 Eur, taip pat Anykščių rajono savivaldybė įstaigai yra perdavusi turto panaudos pagrindais, Susisiekimo ministerijos turpinis įnašas – 303 460 Eur, o 2020 m. dalininkais priimtų Panevėžio rajono³⁵ ir Panevėžio miesto³⁶ savivaldybių – po 5 000 Eur. Kadangi 2020 m. į viešosios įstaigos dalininkus buvo priimti 2 nauji dalininkai, o balsų visuotiniame dalininkų susirinkime nustatymo principas numatytas dar 2016 m. patvirtintuose įstatuose, siūlytina inicijuoti įstaigos dalininkų diskusiją dėl balsų perskirstymo.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad viešųjų įstaigų įstatuose numatytas balsų visuotiniame akcininkų susirinkime paskirstymas ne visai atitinka Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybių instituciniuose teisės aktuose numatytus principus. Siūlytina siekti, kad balsų visuotiniame akcininkų susirinkime paskirstymas būtų pagrįstas nustatytais principais, realiu savivaldybės indėliu į viešosios įstaigos veiklą. Egzistuojanti praktika gali lemti neskaidrius, neracionalius sprendimus dėl viešųjų įstaigų veiklos.

Pasiūlymas Molėtų rajono savivaldybei: inicijuoti VšĮ „Bendrystės centras“, VšĮ UDC „Kaimynystės namai“, VšĮ „Arino namai“ įstatų pakeitimą dėl suteikiamų balsų visuotiniuose dalininkų susirinkimuose atsižvelgiant į viešosioms įstaigoms perduotą turtą³⁷.

Pasiūlymas Anykščių rajono savivaldybei: inicijuoti VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ dalininkų diskusiją dėl balsų perskirstymo.

³⁵ Priimta 2020-06-10.

³⁶ Priimta 2020-07-02.

³⁷ Pavyzdžiui, nustatant, kad tais atvejais, kai savivaldybė suteikia viešajai įstaigai (pagrindinei veiklai vykdyti) patalpas panaudos būdu, savivaldybei suteikiama daugiau kaip pusė visų balsų, kita balsų dalis paskirstoma proporcingai dalininko įnašų dydžiui ar po lygiai kiekvienam dalininkui ir pan.

2.3. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybės nepakankamai naudoja galimas viešųjų įstaigų veiklos kontrolės priemones.

Įvairių kontrolės procedūrų nustatymas ir taikymas yra efektyvi korupcijos rizikų pasireiškimo prevencija. Vertinant savivaldybių veiklą viešųjų įstaigų valdymo srityje, pažymėtina aukščiausiojo lygmens kontrolės procedūrų vykdymo svarba pagal viešosios įstaigos dalininko (savininko) kompetenciją: išankstinė visuotinio dalininkų susirinkimo (savininko) sprendimų kontrolė ir paskesnioji viešųjų įstaigų veiklos kontrolė.

Išankstinė visuotinio dalininkų susirinkimo (savininko) sprendimų kontrolė. Viešųjų įstaigų įstatymo 9 straipsnio 7 dalyje numatyta galimybė viešosios įstaigos įstatuose numatyti kolegialius viešosios įstaigos valdymo organus, taip pat kitus kolegialius organus. Kolegialių viešosios įstaigos organų narių skaičius, kompetencija, šių organų narių rinkimo ir atšaukimo turi būti tvarka nustatoma viešosios įstaigos įstatuose. Kolegialių valdymo organų paskirtis – svarstyti ir teikti siūlymus visuotiniam dalininkų susirinkimui dėl priimamų sprendimų visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijai priskirtais klausimais (ar jų dalies): teikiamų paslaugų kainų ir tarifų nustatymo, finansinių ir veiklos ataskaitų tvirtinimo, veiklos strategijos tvirtinimo, valdymo struktūros tvirtinimo, vidaus kontrolės nustatymo ir kitais; priimti kitus sprendimus pagal viešosios įstaigos įstatuose numatytą kompetenciją. Pažymėtina kitų institucijų geroji praktika, kai viešosiose įstaigose sudaromos kolegialios valdymo institucijos – valdybos³⁸. Sektinas pavyzdys, kai viešųjų įstaigų valdybos sudaromos vadovaujantis nepriklausomumo ir kompetencijų kriterijais³⁹. Kolegialių viešosios įstaigos valdymo institucijų sudarymas mažina galimas korupcijos rizikas dalininkams priimant sprendimus.

Viešųjų įstaigų įstatymas, Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimas Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“, viešojo sektoriaus viešųjų įstaigų visuotiniams dalininkų susirinkimams paveda priimti sprendimus įvairiais viešųjų įstaigų veiklos klausimais. Pasiūlymus dėl sprendimų priėmimo teikia viešųjų įstaigų vadovai, kurie kartais gali turėti asmeninio suinteresuotumo dėl priimamų sprendimų, pavyzdžiui, jei veiklos vertinimo kriterijus, taikomas įstaigos vadovo mėnesinės algos kintamosios dalies dydžio nustatymui, yra įstaigos personalo darbo užmokesčio augimas, tokiu atveju galimas vadovo suinteresuotumas teikiant pasiūlymus dėl nustatytų paslaugų kainų ar tarifų didinimo. Kolegialios institucijos paskirtis būtų nešališkas ir objektyvus visuotiniam dalininkui teikiamų sprendimų

³⁸ Prieiga internete:

<https://www.klaipedatransport.lt/lt/imonės-istatai-11>

<https://klaipedossventes.lt/wp-content/uploads/2017/12/KLAIPEDOS-SVENTES-ISTATU-REDAKCIJA.pdf>

https://www.klaipedaid.lt/file/repository/Klaipeda_ID_istatai.pdf

https://www.alytusinfo.lt/data/ckfinder/files/Istatai_2015%20redakcija.pdf

³⁹ Prieiga internete:

http://lvp.lt/upload/files/LVPA%20istatai%20ir%20struktura/2018%2007%2005%20LVPA%20istatai_Nr_%204-422.pdf

projektų įvertinimas bei nuomonės dalininkams pateikimas. Esant nedidelėms viešosioms įstaigoms, svarstyti vienos valdybos (tos pačios sudėties valdybų) sudarymo kelios viešosioms įstaigoms modelis. Tokiu atveju sprendimai taip pat būtų priimami vertinant bendras tendencijas, laikantis ir formuojant vieningą praktiką.

Anykščių rajono savivaldybės taryba, kaip vienintelė viešųjų įstaigų „Sveikatos oazė“, Anykščių turizmo ir verslo informacijos centro, Anykščių menų inkubatoriaus – menų studijos dalininkė, priima sprendimus dėl įstaigos vadovų veiklos vertinimo kriterijų. Vieni iš nustatytų kriterijų susiję su naujų paslaugų diegimu. Tačiau pastebima skirtinga praktika priimant sprendimus dėl viešųjų įstaigų veiklos, pavyzdžiui, vienais atvejais nustatoma, kad naujos paslaugos pajamos turi viršyti paslaugos diegimo išlaidas: „per praėjusius metus įdiegta ne mažiau kaip 1 (viena) nauja paslauga, leidžianti įstaigai papildomai gauti pajamų, viršijančių paslaugos diegimo išlaidas (nemažinant teikiamų paslaugų skaičiaus)“⁴⁰, kitais atvejais nustatomas konkretus gaunamų pajamų ir išlaidų santykis: „įdiegta ne mažiau kaip 1 (viena) nauja paslauga (nemažinant teikiamų paslaugų skaičiaus), kuria gaunamos pajamos viršija išlaidas ne mažiau kaip 3000 Eur (trys tūkstančiai eurų)“⁴¹, „įdiegta ne mažiau kaip 1 (viena) nauja paslauga (nemažinant teikiamų paslaugų skaičiaus), kuria gaunamos pajamos viršija išlaidas ne mažiau kaip 10 000 Eur (dešimt tūkstančių eurų)“⁴². Suprantama, kad yra skirtingas viešųjų įstaigų veiklos, jų teikiamų paslaugų pobūdis, ir tai gali turėti įtakos nustatant skirtingus vertinimo kriterijus, tačiau pateikti pavyzdžiai indikuoja situacijas, kai esant nepakankamai išankstinei visuotinio dalininkų susirinkimo (savininko) sprendimų kontrolei, gali būti priimami nepagrįstai skirtingi sprendimai pagal pateiktus viešųjų įstaigų vadovų siūlymus.

Iki 2020 m. gruodžio 29 d. galiojusiuose Anykščių rajono savivaldybės viešosios įstaigos Menų inkubatoriaus – menų studijos įstatuose buvo numatyta kolegiali institucijos valdymo institucija – taryba, kuri:

- svarsto ir rekomenduoja visuotiniam dalininkų susirinkimui tvirtinti įstaigos sąmatas;
- svarsto ir teikia visuotiniam dalininkų susirinkimui išvadas ir pasiūlymus dėl įstaigos veiklos planų ir ataskaitų;
- svarsto ir teikia visuotiniam dalininkų susirinkimui išvadas ir pasiūlymus dėl įstaigos finansinės atskaitomybės.

Tačiau taryba nebuvo sudaryta, įstatuose jai numatyta išankstinės kontrolės veikla nebuvo atliekama. Pažymėtina ir tai, kad VŠĮ Anykščių menų inkubatoriaus – menų studijos tarybos sudarymo tvarka neatitiko visuotinai priimtų kolegialių valdymo institucijų sudarymo principų. Pagal įstaigos įstatų 34 – 36 punktus, visuotinis dalininkų susirinkimas pagal įstaigos vadovo pasiūlymą

⁴⁰ Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2020 m. balandžio 30 d. sprendimas Nr. 1-TS-108.

⁴¹ Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2020 m. gegužės 28 d. sprendimas Nr. 1-TS-136.

⁴² Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2020 m. gegužės 28 d. sprendimas Nr. 1-TS-137.

turėjo išrinkti 3 institucijas, kurios deleguos savo atstovus į tarybą. Tačiau nebuvo numatytas išrinktų institucijų deleguotų atstovų tvirtinimas visuotiniame dalininkų susirinkime. Visuotinai priimti kolegialaus atstovavimo principai yra paremti kolegialios institucijos narių kompetencija, nepriklausomumu, reputacija. Taip pat, viešų ir skaidrių atrankų principais. Todėl tokios įstatų nuostatos buvo ydingos, nes dalininkų kompetencija yra nustatyti reikalavimus kolegialių institucijų nariams, viešas ir skaidrias atrankų procedūras ir priimti sprendimą dėl kolegialios institucijos personalinės sudėties.

Nuo 2020 m. gruodžio 29 d. galiojančiuose VŠĮ Anykščių menų inkubatoriaus – menų studijos įstatuose taryba nebenumatyta.

Paskesnioji viešųjų įstaigų veiklos kontrolė. Vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1 punktu savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba, prižiūródama, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas savivaldybės turtas ir patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, kaip vykdomas savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai, atlieka išorės finansinį ir veiklos auditą savivaldybės administracijoje, savivaldybės administravimo subjektuose ir savivaldybės valdomose įmonėse. Vietos savivaldos įstatymo 28 straipsnyje numatyta savivaldybės audito institucija – savivaldybės centralizuota vidaus audito tarnyba. Pagal Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo 2 straipsnio 2 dalį centralizuoto vidaus audito tarnyba atlieka centralizuotą viešojo juridinio asmens ir visų jam pavaldžių ir (arba) atskaitingų viešųjų juridinių asmenų vidaus auditus.

Įvertinus Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybių pateiktą informaciją, Molėtų rajono savivaldybės audito institucijos⁴³ per pastaruosius 3 metus neatliko auditų VŠĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centre, VŠĮ „Bendrystės centras“, VŠĮ UDC „Kaimynystės namai“, VŠĮ „Arino namai“. Anykščių rajono savivaldybės audito institucijos⁴⁴ per pastaruosius 3 metus neatliko auditų VŠĮ „Sveikatos oazė“, VŠĮ Anykščių menų inkubatoriuje – menų studijoje.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad nepakankama viešųjų įstaigų valdymo ir veiklos kontrolė gali sudaryti išskirtines sąlygas kai kurioms įstaigoms ir taip sudaryti korupcijos regimybę priimat sprendimus dėl viešųjų įstaigų valdymo bei jų veiklos.

Pasiūlymai Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėms:

- įvertinti kolegialių institucijų sudarymo viešosiose įstaigose poreikį;
- pavesti savivaldybių kontrolės ir audito institucijoms įvertinti viešųjų įstaigų auditų poreikį planuojant veiklą.

⁴³ Molėtų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba, Molėtų rajono savivaldybės administracijos Centralizuotas vidaus audito skyrius.

⁴⁴ Anykščių rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba, Anykščių rajono savivaldybės administracijos Centralizuotas vidaus audito skyrius.

2.4. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse nenustatyti jokie reikalavimai naujų dalininkų priėmimui, naujų dalininkų priėmimo tikslai, todėl, vadovaujantis viešųjų įstaigų įstatais, dalininku gali tapti bet kuris asmuo, o tai sudaro regimybę dėl galimai neskaidrių jo interesų viešojoje įstaigoje.

Vadovaujantis Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybių viešųjų įstaigų⁴⁵ įstatais, pageidaujantis tapti dalininku asmuo viešosios įstaigos vadovui pateikia prašymą, kuriame nurodo savo kontaktinę informaciją, pritaria viešosios įstaigos veiklos tikslams ir nurodo numatomą įnašą į dalininkų kapitalą⁴⁶. Asmuo nauju dalininku priimamas visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimu⁴⁷.

Viešosios įstaigos dalininko statusas reglamentuojamas Viešųjų įstaigų įstatyme, dalininku tapęs asmuo įgyja nustatytas viešosios įstaigos dalininko teises⁴⁸. Todėl naujiems dalininkams, atsižvelgiant į jiems suteikiamas teises viešosios įstaigos, teikiančios viešąsias paslaugas, valdymo srityje, turėtų būti nustatyti atitinkami reikalavimai, priėmimo tikslai, įnašo į įstaigos kapitalą dydžiai.

Naujų dalininkų priėmimas į viešąsias įstaigas yra labai svarbus viešųjų įstaigų valdymo klausimas, nes priėmus naujus narius, esant nustatytam balsų skaičiui (neatsižvelgiant į dalininkų turtinių įnašų dydžius), mažėja esamų dalininkų balsų skaičiaus reikšmė priimant sprendimus visuotiniame dalininkų susirinkime. Dėl paminėtų priežasčių viešųjų įstaigų įstatų nuostatos dėl naujų dalininkų priėmimo yra nepakankamos siekiant skaidraus ir objektyvaus viešųjų įstaigų valdymo.

Pavyzdžiui, Molėtų savivaldybės administracijos direktorius 2018 m. sausio 10 d.⁴⁹, 2018 m. kovo 1 d.⁵⁰ dalyvavo VšĮ UDC „Kaimynystės namai“ visuotiniuose dalininkų susirinkimuose, kuriuose buvo svarstomas naujų dalininkų priėmimas. Šiais klausimais savivaldybės administracijos direktorius balsuodamas pritarė naujų dalininkų priėmimui. Todėl buvęs Molėtų rajono savivaldybės

⁴⁵ Išskyrus VšĮ Alantos verslo ir technologijų mokykla ir VšĮ Euroregiono Ežerų Kraštas Direktorato Biuras.

⁴⁶ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro įstatuose numatytas nauju dalininku pageidaujančio asmens minimalus turtinis įnašas – 29 000 Eur.

⁴⁷ Pavyzdžiui, VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro įstatų III skyrius; VšĮ „Arino namai“ įstatų III skyrius, VšĮ UDC „Kaimynystės namai“ įstatų III skyrius, VšĮ „Bendrystės centras“ įstatų III skyrius, VšĮ Anykščių turizmo ir verslo informacijos centro įstatų IV skyrius, VšĮ Anykščių menų inkubatoriaus – menų studijos įstatų III skyrius, VšĮ „Sveikatos oazė“ įstatų III skyrius.

⁴⁸ Dalyvauti ir balsuoti viešosios įstaigos visuotiniuose dalininkų susirinkimuose; susipažinti su viešosios įstaigos dokumentais ir gauti viešosios įstaigos turimą informaciją apie jos veiklą; kreiptis į teismą su ieškiniu prašydamas panaikinti viešosios įstaigos visuotinio dalininkų susirinkimo ir kitų viešosios įstaigos organų sprendimus, taip pat pripažinti negaliojančiais valdymo organų sudarytus sandorius, jeigu jie prieštarauja imperatyviosiems įstatymų normoms, viešosios įstaigos įstatams arba protingumo ar sąžiningumo principams; kreiptis į teismą su ieškiniu prašydamas uždrausti viešosios įstaigos valdymo organams ateityje sudaryti sandorius, prieštaraujančius viešosios įstaigos veiklos tikslams ar pažeidžiančius viešosios įstaigos valdymo organo kompetenciją; kitas įstatymuose ir įstatuose nustatytas neturtines teises.

⁴⁹ 2018-01-10 protokolas Nr. DS-1.

⁵⁰ 2018-03-01 protokolas Nr. DS-2.

balsų reikšmingumas nuo 1 iš 3, sumažėjo iki 1 iš 7. Pažymėtina, kad į VšĮ UDC „Kaimynystės namai“ dalininkus buvo priimtas fizinis asmuo: savivaldybės administracijos direktorius siūlė pritarti šio fizinio asmens priėmimui į įstaigos dalininkus, tačiau pagal viešą informaciją egzistavo galimos nepotizmo rizikos, nes kandidatui į įstaigos dalininkus artimas asmuo kartu su pareigas ėjusiu savivaldybės administracijos direktoriumi 2015 m. dalyvavo rinkimuose į Molėtų rajono savivaldybės tarybą vienos politinės partijos sąraše, buvo šios politinės partijos skyriaus 2017 – 2019 m tarybos nariai⁵¹. Nekvestionuojant visuotiniame dalininkų susirinkime aptartų minėto fizinio asmens ir kitų priimtų dalininkų tinkamumo klausimų, reikalavimų naujiems dalininkams, jų priėmimo tikslų nenustatymas yra korupcijos rizikos veiksnys, sudarantis nepotizmo regimybę.

Nurodomi naujų dalininkų priėmimo motyvai (siekliai) gali būti pilnai įgyvendinami kitomis formomis.

Pavyzdžiui, VšĮ UDC „Kaimynystės namai“ dalininku 2018 m. priimta UAB „Alantos agroservisas“⁵², vykdanči veiklą augalininkystės, gyvulininkystės srityse. Priėmimo motyvai – veikla vykdoma kaimyninėje seniūnijoje, daugelis bendrovės darbuotojų yra nuolatiniai įstaigos organizuojamų veiklų dalyviai, bendrovėje dirba ir Balninkų seniūnijos gyventojai. 2018 m. įstaigos dalininkais taip pat priimti VO „Dapkūniškių bendruomenės centras“, VO „Girsteitiškio bendruomenės centras“ bei fizinis asmuo⁵³. Priėmimo motyvai – atstovaujama bendruomenių narių poreikių ir lūkesčių žinojimas, noras prisidėti prie įstaigos veiklos ir valdymo. VšĮ UDC „Kaimynystės namai“ atstovai papildomai nurodė dalininkų indėlį į viešosios įstaigos veiklą – teikiama parama, vykdoma informacijos sklaida vietos bendruomenėms, renginių inicijavimas.

VšĮ „Arino namai“ naujais dalininkais 2018 m. priimti 2 fiziniai asmenys⁵⁴. Naujų dalininkų priėmimo motyvai nei asmenų prašymuose, nei visuotinio dalininkų susirinkimo protokole nedetalizuojami. VšĮ „Bendrystės centras“ atstovai papildomai nurodė dalininkų indėlį į viešosios įstaigos veiklą – teikiama parama, savanoriška veikla.

Aptartas naujų dalininkų priėmimo teisinis reglamentavimas bei pateikti pavyzdžiai rodo, kad savivaldybėse turėtų būti reglamentuotas sprendimų priėmimas dėl naujų dalininkų priėmimo: naujų dalininkų priėmimo tikslai, reikalavimai naujiems dalininkams, įnašo į įstaigos kapitalą dydžiai. Vien tik sutikimas su įstaigos veiklos tikslais ir simbolinio dalininko įnašo sumokėjimas neturėtų būti vieninteliai dalininko priėmimo kriterijai. Pažymėtina, kad galutinius sprendimus dėl naujų dalininkų priėmimo priima visuotiniai dalininkų susirinkimai, tačiau nesant nustatytų naujų

⁵¹ https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/rinkimai/440_It/Kandidatai/Kandidatas81765/Kandidato81765Anketa.html
<http://www.ts-lkd-moletai.lt/apie-mus/struktura/>

⁵² 2018-01-10 visuotinio dalininkų susirinkimo protokolas Nr. DS-1.

⁵³ 2018-03-01 visuotinio dalininkų susirinkimo protokolas Nr. DS-2.

⁵⁴ 2018-03-21 visuotinio dalininkų susirinkimo protokolas Nr. 1.

dalininkų priėmimo tikslų, kriterijų, yra rizika dėl galimai neskaidrių, neobjektyvių visuotinių dalininkų susirinkimų sprendimų priėmimo.

Atskirai pažymėtina, kad minėti naujų dalininkų priėmimo tikslai – paramos teikimas įstaigai, informacijos sklaida vietos bendruomenėms, renginių inicijavimas, savanoriška veikla, gali būti įgyvendinami ir nebūnant viešosios įstaigos dalininku, nes:

- Parama yra paramos teikėjų savanoriškas ir neatlygintinas paramos dalykų teikimas paramos gavėjams nustatytais tikslais ir būdais⁵⁵. Tad už įstaigai suteiktą paramą neturėtų būti suteikiamos dalininko teisės, nes taip iš dalies yra paneigiamas paramos neatlygintinumo principas.

- Viešosios įstaigos gali ir turi visais įmanomais būdais skleisti informaciją apie savo veiklą, pateikti informaciją kitoms nevyriausybinėms organizacijoms, kad jos informuotų savo narius.

- Savanoriška veikla – savanorio neatlyginamai atliekama visuomenei naudinga veikla, kurios sąlygos nustatomos savanorio ir šios veiklos organizatoriaus susitarimu. Savanoriškos veiklos atlikimą reglamentuoja Savanoriškos veiklos įstatymas. Tad už savanoriškos veiklos vykdymą įstaigos naudai neturėtų būti suteikiamos dalininko teisės, nes taip iš dalies yra paneigiamas savanoriškos veiklos neatlygintinumo principas.

Molėtų rajono savivaldybės administracijos atstovai papildomai nurodė⁵⁶, kad savivaldybė į viešųjų įstaigų valdymą siekė įtraukti ir kitus socialinius partnerius, dėl viešųjų įstaigų steigimo diskutavo su vietos bendruomenėmis, Savivaldybės administracijoje, Savivaldybės tarybos komitetuose. Savivaldybė, siekdama skatinti vietos bendruomenių pilietiškumą, iniciatyvumą ir veiklumą kaip vietos ekonominės socialinės gerovės pagrindą, priėmė sprendimą steigti viešąsias įstaigas, kuriose dalininkais būtų vietos bendruomenės, Savivaldybė, kiti dalininkai, kurie galėtų prisidėti prie vietos ir rajono bendruomenės poreikių tenkinimo. Priėmus tokius sprendimus, Savivaldybė turėjo galimybę perduoti nenaudojamus pastatus, juos įveiklinti ir teikti vietos ir rajono bendruomenei svarbias viešąsias ir kitas paslaugas. Iš esmės sutiktina su šiais pastebėjimais, tačiau, kaip jau buvo minėta, naujų dalininkų priėmimui būtina nustatyti tikslus bei kriterijus, o apskritai bendravimas ir bendradarbiavimas su vietos bendruomenėmis, gyventojais ir kitais asmenimis gali būti vykdomas ir kitomis teisės aktuose numatytais formomis.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad nereglamentuoti naujų dalininkų priėmimo tikslai, kriterijai, yra korupcijos rizikos veiksnys, nes vieniems asmenims sudaromos išskirtinės sąlygos tapti viešųjų įstaigų dalininkais, pavyzdžiui, vienais atvejais paramos įstaigai davėjai tampa dalininkais, kitais – ne, vienais atvejais savanorišką veiklą vykdančias asmenys tampa viešosios įstaigos dalininkais, kitais – ne.

⁵⁵ Labdaros ir paramos įstatymo 2 str. 2 d.

⁵⁶ El. paštu.

Taip pat, atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad savivaldybėms būtina įsivertinti, ar yra siekiamybė turėti kuo daugiau viešosios įstaigos dalininkų, ar efektyvinti viešojo sektoriaus viešųjų įstaigų veiklą formuojant nepriklausomas kolegialias valdymo institucijas, plėtojant paramos, savanorystės institutus, didinant informacijos sklaidos galimybes.

Pasiūlymas Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėms: svarstyti dėl tikslų ir kriterijų naujiems dalininkams nustatymo, juos nustatyti ar inicijuoti jų nustatymą viešųjų įstaigų įstatuose.

2.5. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse nėra aiškiai apibrėžta turtinių įnašų į viešųjų įstaigų kapitalą nustatymo politika.

Viešosios įstaigos nuosavas kapitalas yra vienas iš viešosios įstaigos veiklos vykdymo užtikrinimo šaltinių. Viešųjų įstaigų įstatymo 13 straipsnio 1 dalis nustato, kad viešosios įstaigos nuosavą kapitalą sudaro: dalininkų kapitalas, perviršis (pelnas) ar deficitas (nuostoliai) ir rezervai iš perviršio (pelno). Viešosios įstaigos dalininkų kapitalas yra lygus dalininkų įnašų vertei. Viešųjų įstaigų įstatymas ir kiti teisės aktai nereglamentuoja nei viešosios įstaigos dalininkų kapitalo dydžių, nei dalininkų įnašų verčių ar jų apskaičiavimo. Šie klausimai priskirtini viešųjų įstaigų steigėjų, dalininkų kompetencijai.

Steigėjų turtiniai (ir neturtiniai) įsipareigojimai nustatomi viešosios įstaigos steigimo sutartyje⁵⁷. Tačiau pavyzdinių viešosios įstaigos įstatų⁵⁸ 7.1 punkte nurodoma, kad pageidaujantis tapti dalininku asmuo pateikia įstaigos vadovui prašymą juo tapti, kuriame taip pat nurodo numatomą įnašą į dalininkų kapitalą, šio įnašo dydį (kai numatomas įnašas – pinigai) ar vertę (kai numatomas įnašas – materialusis ar nematerialusis turtas) (eurais) ir įnašo perdavimo įstaigai terminus.

Įvertinti pavyzdžiai rodo, kad Anykščių ir Molėtų rajono savivaldybėse nėra vieningos praktikos nustatant dalininko įnašų dydžius:

- Viešųjų įstaigų įstatuose nenumatomas įnašo dydis ar jo apskaičiavimo tvarka priimant naujus dalininkus.
- VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro įstatuose numatyta (9 punktas), kad naujas dalininkas turi įnešti įnašą pinigais arba turtu ne mažesnės kaip 29 000 Eur vertės (esamos savininkės Molėtų rajono savivaldybės turtinio įnašo dydis yra 16 059,72 Eur).
- Anykščių rajono savivaldybė pritarė naujų dalininkų priėmimui į VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“, Panevėžio miesto⁵⁹ ir rajono⁶⁰ savivaldybės nusprendė perduoti viešajai

⁵⁷ Ūkio ministro 2013-12-20 įsakymas Nr. 4-1099 „Dėl Viešosios įstaigos pavyzdinių steigimo akto, steigimo sutarties formų, pavyzdinių įstatų ir jų pildymo rekomendacijų patvirtinimo“.

⁵⁸ Ten pat.

⁵⁹ Prieiga per internetą: <http://195.182.86.148/aktai/Default.aspx?Id=3&DocId=21047698&KlasId=9>

⁶⁰ Panevėžio rajono savivaldybės tarybos 2020 m. balandžio 2 d. sprendimą Nr. T-77 „Dėl pritarimo tarpti viešosios įstaigos „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ dalininke“.

įstaigai po 5000 Eur dalininko įnašus (esamų dalininkų Susisiekimo ministerijos ir Anykščių rajono savivaldybės turtiniai įnašai yra atitinkamai 303 460 Eur ir 81 962,46 Eur).

- Molėtų rajono savivaldybė pritarė naujų dalininkų priėmimui į VŠĮ UDC „Kaimynystės namai“ 2018 m., 4 nauji dalininkai nusprendė perduoti viešajai įstaigai 1, 10, 100 ir 101 Eur vertės turtinius įnašus (esamų 3 dalininkų turtiniai įnašai yra po 1 Eur); VŠĮ „Arino namai“ 2018 m. priimti 2 nauji dalininkai nusprendė perduoti viešajai įstaigai po 1 Eur vertės turtinius įnašus (esamų 4 dalininkų turtiniai įnašai yra po 1 Eur).

Pateikti pavyzdžiai rodo neišsamų ir nepakankamą dalininko įnašų dydžio nustatymo reglamentavimą Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse. Viešųjų įstaigų įstatuose esant neapibrėžtam turtinių įnašų dydžio nustatymui, egzistuoja korupcijos rizikos regimybė priimant naujus dalininkus.

Siektina, kad tiek ketinantiems tapti viešosios įstaigos dalininkais asmenims, tiek ir esamiems įstaigos dalininkams (priimant sprendimus dėl naujų dalininkų priėmimo), būtų žinomos aiškios turtinių įnašų nustatymo taisyklės.

Pasiūlymas Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėms: spręsti dėl turtinių įnašų dydžių nustatymą reglamentuojančių taisyklių nustatymo (nustatymo inicijavimo) viešųjų įstaigų įstatuose.

2.6. Nacionaliniuose teisės aktuose neatskirtos atstovavimo savivaldybei viešosiose įstaigose ir atstovavimo tvarkos nustatymo funkcijos: pagal teisės aktus savivaldybei viešosiose įstaigose atstovauja administracijos direktorius, jam pačiam pavesta pasitvirtinti ir atstovavimo viešosiose įstaigose taisyklės

Vietos savivaldos įstatymo 29 straipsnio 8 dalies 7 punkte nustatyta, kad savivaldybės administracijos direktorius koordinuoja ir kontroliuoja viešąsias paslaugas teikiančių subjektų darbą, įgyvendina juridinio asmens dalyvio turtines ir neturtines teises bei pareigas ir atlieka kitas pagal įstatymus ir savivaldybės tarybos sprendimus jam priskirtas savivaldybės juridinių asmenų valdymo funkcijas. Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės ir savivaldybių, kaip valstybės įmonių, savivaldybės įmonių, akcinių bendrovių, uždarytųjų akcinių bendrovių, viešųjų įstaigų ir kitos teisinės formos juridinių asmenų dalyvio, turtines ir neturtines teises ir pareigas įgyvendina Vyriausybės įgaliotos institucijos ir atitinkamai savivaldybių vykdomosios institucijos Vyriausybės nustatyta tvarka. Vadovaujantis Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ 4 punktu, viešosios įstaigos dalininko (savininko) teises ir pareigas įgyvendinančioms institucijoms pavesta, vadovaujantis šiuo nutarimu patvirtintomis Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose taisyklėmis, patvirtinti atstovavimo viešosiose įstaigose taisyklės.

Aiškindama minėtas nuostatas, Vyriausybės atstovų įstaiga (iki tol – Vyriausybės atstovai apskrityse) laikosi pozicijos, jog tvirtinti atstovavimo viešosiose įstaigose taisykles turėtų savivaldybės administracijos direktorius, kadangi tai yra ne savivaldybės tarybos kompetencijos klausimas⁶¹.

Svarstyta tobulinti nacionalinio teisinio reguliavimo nuostatas, siekiant, kad savivaldybių atstovavimo viešosiose įstaigose taisykles tvirtintų savivaldybės taryba:

- Manyta, kad Vietos savivaldos įstatymo 29 straipsnio 8 dalies 7 punkte, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje nustatyti ne atstovavimo taisykles tvirtinantys, o viešosiose įstaigose atstovaujantys subjektai.

- Atstovavimo viešosiose įstaigose esmę sudaro viešosios įstaigos dalininko neturtinių teisių ir pareigų, kurias suteikia dalininko įnašas į viešosios įstaigos kapitalą, įgyvendinimas. Pažymėtina, kad dalininko įnašas, sumokėtas iš savivaldybės biudžeto lėšų, yra savivaldybės finansinis turtas⁶². Pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punktą, savivaldybių turtą valdo, naudoja ir juo disponuoja savivaldybių tarybos pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą – įgyvendindamos turto savininko funkcijas. Vietos savivaldos įstatymo 48 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto savininko funkcijas, susijusias su savivaldybei nuosavybės teise priklausančiu turtu, remdamasi įstatymais įgyvendina savivaldybės taryba. To paties įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 26 punkte numatyta išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija priimti sprendimus dėl disponavimo savivaldybei nuosavybės teise priklausančiu turtu, nustatyti šio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarkos taisykles.

Taigi, sistemiškai aiškinant Vietos savivaldos įstatymo, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo, nuostatas, darytina išvada, kad savivaldybės atstovavimo viešosiose įstaigose taisykles turėtų patvirtinti savivaldybės finansinio turto savininko teises įgyvendinanti institucija – savivaldybės taryba, todėl koreguotinas Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ 4 punktas.

Korupcijos prevencijos požiūriu pažymėtina ir tai, kad reglamentuojant visuomeninius santykius siūlytina vengti nustatyti tokias šių santykių reguliavimo taisykles, pagal kurias tam tikras teises ir pareigas įgyvendinančiam subjektui būtų suteikiama teisė pačiam nusistatyti savo veiklos taisykles.

⁶¹ Aiškinamasis raštas „Dėl Molėtų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. liepos 25 d. sprendimo Nr. B1-171 „Dėl atstovavimo Molėtų rajono savivaldybei viešosiose įstaigose taisyklių patvirtinimo“ 1 punkto pripažinimo netekusiu galios“.

⁶² Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 4 str. 4 d. 2 p.

Siūlymas dėl Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ 4 punkto koregavimo grindžiamas ir siekiu suvienodinti skirtingą savivaldybių praktiką, pavyzdžiui Atstovavimo Anykščių rajono savivaldybei viešosiose įstaigose taisyklės patvirtino savivaldybės taryba⁶³, Atstovavimo Molėtų rajono savivaldybei viešosiose įstaigose taisyklės – savivaldybės administracijos direktorius⁶⁴. Pažymėtina kitų savivaldybių praktika, kuomet atstovavimo viešosiose įstaigose taisyklės tvirtina savivaldybių tarybos: Anykščių rajono⁶⁵, Utenos rajono⁶⁶, Panevėžio miesto⁶⁷ ir kitų.

Šiuo metu skirtingos savivaldybės skirtingai reglamentuoja, koks savivaldybės valdymo subjektas priima sprendimus viešųjų įstaigų valdymo klausimais (kai savivaldybė yra viešosios įstaigos savininkė) ar suteikia atitinkamus suteikia įgaliojimus balsuoti visuotiniuose viešųjų įstaigų dalininkų susirinkimuose (kai savivaldybė yra viešosios įstaigos dalininkė). Atstovavimo Molėtų rajono savivaldybei viešosiose įstaigose taisyklių 13 punkte numatyta, kad savivaldybės tarybos sprendimas reikalingas tik viešųjų įstaigų likvidavimo, likvidavimo atšaukimo, reorganizavimo ir pertvarkymo klausimais, visais kitais klausimais savivaldybės administracijos direktorius sprendimus priima (kai savivaldybės yra viešosios įstaigos savininkė) ar balsuoja visuotiniuose dalininkų susirinkimuose (kai savivaldybė yra viešosios įstaigos dalininkė) savo nuožiūra⁶⁸. Pažymėtina Anykščių rajono savivaldybės praktika, kuomet savivaldybės tarybos sprendimas ar įgaliojimas balsuoti priimamas ir kitais esminiais viešųjų įstaigų valdymo klausimais, pavyzdžiui dėl viešosios įstaigos vadovo skyrimo, naujų dalininkų priėmimo ir pan.⁶⁹ Nustatant sprendimus priimančius ar įgaliojimus suteikiančius sprendimus, taip pat reiktų atsižvelgti ir į Vietos savivaldos įstatymo nuostatas, pavyzdžiui 20 straipsnio 2 dalies 17 punktą, 16 straipsnio 2 dalies 19 ir 37 punktus ir kt. Todėl svarstyтина nacionaliniu lygmeniu reglamentuoti savivaldybių viešųjų įstaigų valdymo

⁶³ 2015-12-17 sprendimas Nr. 1-TS-353.

⁶⁴ 2019-09-30 įsakymas Nr. B6-802.

⁶⁵ 2015-12-17 sprendimas Nr. 1-TS-353.

⁶⁶ 2008-08-08 sprendimas Nr. TS-190.

⁶⁷ 2018-05-31 sprendimas Nr. 1-166.

⁶⁸ Nors, pavyzdžiui, Molėtų rajono savivaldybėje nevienareikšmiškai taikoma darbo praktika priimat sprendimus dėl VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro (savivaldybė yra viešosios įstaigos savininkė) vadovo darbo užmokesčio, įstaigos finansinių ir vadovo ataskaitų tvirtinimo. Nors pagal Vietos savivaldos įstatymo 20 straipsnio 2 dalies 17 punktą, savivaldybės meras įgyvendina funkcijas, susijusias su viešųjų įstaigų (kurių savininkė yra savivaldybė) vadovų darbo santykiais, Darbo kodekso ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka, tačiau 2020 m. VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro vadovo mėnesinės algos pastoviosios dalies koeficientas nustatytas savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu, o mėnesinės algos kintamojo dalis – savivaldybės mero potvarkiu. Molėtų rajono savivaldybės administracijos direktorius patvirtino VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro 2019 m. finansinių ataskaitų rinkinius ir 2019 m. vadovo ataskaitą, nors pagal Vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 19 punktą viešųjų įstaigų, kurių savininkė yra savivaldybė, vadovų ataskaitų tvirtinimas yra išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija, pagal to paties straipsnio 3 dalies 4 punktą savivaldybės viešųjų įstaigų (kurių savininkė yra savivaldybė) finansinių ataskaitų rinkinių tvirtinimas yra paprastoji savivaldybės tarybos kompetencija, tačiau atitinkami įgaliojimai savivaldybės administracijos direktoriui šiuo metu nėra tiesiogiai suteikti.

⁶⁹ Pavyzdžiui, Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2015-12-17 sprendimas Nr. 1-TS-353.

klausimus, dėl kurių sprendimus priima ar įgaliojimus suteikia savivaldybės administracijos direktorius, ir klausimus dėl kurių sprendimus priima ar įgaliojimus suteikia savivaldybės taryba.

Pasiūlymai Vidaus reikalų ministerijai:

- svarstyti dėl Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ 4 punkto pakeitimo, siekiant įtvirtinti nuostatą, kad atstovavimo savivaldybei viešosiose įstaigose taisyklės tvirtina savivaldybės taryba;

- svarstyti dėl Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ papildymo, siekiant nustatyti savivaldybių tarybų ir savivaldybių administracijų direktorių kompetenciją priimant sprendimus viešųjų įstaigų valdymo klausimais.

2.7. Nepakankamai viešinama informacija apie viešųjų įstaigų veiklą.

Viešumo trūkumas laikytinas korupcijos rizikos veiksniu. Viešojo valdymo ir viešųjų paslaugų teikimo aplinka privalo būti pagrįsta skaidrumu ir atskaitomybe, kurie įgyvendinami viešinant aktualią informaciją apie viešųjų įstaigų valdymą ir jų veiklą.

Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas nustato, kad šis įstatymas taikomas ir viešosioms įstaigoms, finansuojamoms iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei valstybės pinigų fondų ir teikiančioms asmenims viešąsias paslaugas ar atliekančioms kitas viešąsias funkcijas (2 straipsnio 1 dalis).

Visos vertintos viešosios įstaigos yra visiškai ar iš dalies finansuojamos iš savivaldybių biudžetų, teikia viešąsias paslaugas ar atlieka kitas viešąsias funkcijas.

Kokia informacija turi būti skelbiama viešųjų įstaigų interneto svetainėse (jei viešoji įstaiga neturi savo interneto svetainės, reikiama informacija galėtų būti skelbiama savivaldybės interneto svetainėje), nustato Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas ir Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašas⁷⁰. Pažymėtina ir viešosios įstaigos visuotinio dalininkų susirinkimo pareiga nustatyti informaciją, kuri pateikiama visuomenei apie viešosios įstaigos veiklą (Viešųjų įstaigų įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 7 punktas).

Įvertinus viešųjų Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybių viešųjų įstaigų interneto svetaines nustatyti įvairūs informacijos skelbimo trūkumai pašalinti korupcijos rizikos analizės atlikimo metu.

Nepakankami viešinamos informacijos pavyzdžiai:

⁷⁰ Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3FB3953EFFDC/asr>

- VšĮ Anykščių turizmo ir informacijos centras neskelbė informacijos apie naudojamus tarnybinius automobilius, neskelbė aktualios informacijos apie viešuosius pirkimus⁷¹, buvo skelbiamas ne vidutinis darbo užmokestis pagal Vyriausybės nustatytus reikalavimus, o pateikiami galimų darbo užmokesčio koeficientų intervalai⁷².

Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu VšĮ Anykščių turizmo ir informacijos centras interneto svetainėje paskelbė informaciją apie naudojamą tarnybinį automobilį⁷³, papildė viešųjų pirkimų informaciją⁷⁴, iki 2021 m. vasario 1 d. numatė atnaujinti informaciją apie darbo užmokestį.

- VšĮ „Sveikatos oazė“ tinklapyje buvo skelbiami negaliojantys įstaigos įstatai, neskelbiama informacija apie viešuosius pirkimus (paskelbtas tik Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas ir pirkimų vykdytojų deklaracijos), skelbiamas ne vidutinis darbo užmokestis pagal Vyriausybės nustatytus reikalavimus, o pateikiami galimo darbo užmokesčio intervalai.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu VšĮ „Sveikatos oazė“ interneto svetainėje paskelbė aktualią įstatų redakciją⁷⁵, papildė viešųjų pirkimų informaciją⁷⁶, patikslino informaciją apie darbo užmokestį⁷⁷.

- VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centras neskelbė informacijos apie darbo užmokestį.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centras metu paskelbė informaciją apie darbo užmokestį⁷⁸.

- VšĮ UDC „Kaimynystės namai“ neskelbė finansinių ir veiklos ataskaitų, informacijos apie darbo užmokestį⁷⁹.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo VšĮ UDC „Kaimynystės namai“ paskelbė finansines ir veiklos ataskaitas, informaciją apie darbo užmokestį⁸⁰.

- VšĮ „Bendrystės centras“ interneto svetainės neturi dėl lėšų stokos, VšĮ „Arino namai“ dar nevykdo veiklos.

Pasiūlymas Molėtų rajono savivaldybei: esant poreikiui suteikti galimybę VšĮ „Bendrystės centras“ ir VšĮ „Arino namai“ informaciją apie savo veiklą skelbti savivaldybės interneto svetainėje tam sukurtose skiltyse.

⁷¹ Prieiga per internetą: <https://www.infoanyksciai.lt/viesieji-pirkimai-1/>

⁷² Prieiga per internetą: <https://www.infoanyksciai.lt/darbo-uzmokestis/>

⁷³ Prieiga per internetą: <https://www.infoanyksciai.lt/anyksciu-tvic-inventorius/>

⁷⁴ Prieiga per internetą: <https://www.infoanyksciai.lt/viesieji-pirkimai-1/>

⁷⁵ Prieiga per internetą: <https://sveikatosoaze.lt/wp-content/uploads/2021/01/V%C5%A1%C4%AE-SVEIKATOS-OAZ%C4%96-%C4%AFstatai.pdf>

⁷⁶ Prieiga per internetą: <https://sveikatosoaze.lt/viesieji-pirkimai/>

⁷⁷ Prieiga per internetą: <https://sveikatosoaze.lt/darbo-uzmokestis/>

⁷⁸ Prieiga per internetą: <https://www.infomoletai.lt/informacija-apie-darbo-uzmokesti/>

⁷⁹ Prieiga per internetą: <http://kaimynystesnamai.lt/>

⁸⁰ Prieiga per internetą: <http://kaimynystesnamai.lt/veikla/finansines--biudzeto-ir-veiklos-ataskaitos-14/lt/http://kaimynystesnamai.lt/veikla/darbo-uzmokestis-12/lt/>

2.8. Molėtų rajono savivaldybės viešosiose įstaigose nepakankamai valdomi interesų konfliktai.

Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas nustato, kad valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys yra viešųjų įstaigų, kurių bent vienas iš steigėjų, dalininkų yra valstybė ar savivaldybė (savivaldybės), ir jų struktūrinių padalinių vadovai ir jų pavaduotojai (2 straipsnio 5 dalies 8 punktas). Šio įstatymo nuostatos dėl privačių interesų deklaravimo ir šio įstatymo 11 ir 13 straipsniai taip pat taikomi perkančiosios organizacijos ar perkančiojo subjekto (toliau kartu – perkantysis subjektas) vadovams, perkančiojo subjekto pirkimų komisijų nariams, perkančiojo subjekto vadovo paskirtiems atlikti supaprastintus pirkimus asmenims, perkančiojo subjekto atliekamų pirkimų procedūrose dalyvaujantiems ekspertams, viešojo pirkimo, pirkimo, atliekamo vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiojo subjekto, koncesijos iniciatoriams (toliau – pirkimo iniciatorius) (4 straipsnio 3 dalies 8 punktas).

Pagrindinės šių asmenų pareigos yra pareiga deklaruoti privačius interesus ir pareiga nusišalinti esant interesų konfliktui. Institucijų ir įstaigų vadovai arba jų įgalioti asmenys turi pareigą kontroliuoti ir prižiūrėti kaip deklaruojantys asmenys laikosi šio įstatymo reikalavimų (22 straipsnio 1 dalies 2, 3 punktai).

Korupcijos rizikos viešųjų įstaigų valdymo ir veiklos srityse kyla dėl interesų konfliktų neatskleidimo, nenusišalinimo priimant sprendimus, Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo laikymosi kontrolės nevykdymo.

Dėl sprendimų priėmimo visuotiniuose dalininkų susirinkimuose.

Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas nustato, kad valstybinėje tarnyboje dirbantys asmenys yra viešųjų įstaigų, kurių bent vienas iš steigėjų, dalininkų yra valstybė ar savivaldybė (savivaldybės), ir jų struktūrinių padalinių vadovai ir jų pavaduotojai. Taigi, viešųjų įstaigų vadovai į šio įstatymo reguliavimo sritį patenka po sprendimo dėl jų paskyrimo priėmimo. Pagal minėto įstatymo 11 straipsnį deklaruojančiam asmeniui draudžiama dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip juos paveikti ar bandyti paveikti, arba atlikti kitas tarnybines pareigas, jeigu atliekamos tarnybinės pareigos yra susijusios su jo privačiais interesais. Privatūs interesai – deklaruojančio asmens (ar jam artimo asmens) suinteresuotumas asmenine turtine ar neturtine nauda, deklaruojančio asmens (ar jam artimo asmens) moralinė skola, moralinis įsipareigojimas ar kitas panašaus pobūdžio interesas deklaruojančiam asmeniui atliekant tarnybines pareigas⁸¹.

⁸¹ Iš esmės analogiškos nuostatos galioja nuo 2016-01-01. Tuo metu į galiojusios Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reguliavimo sritį pateko asmenys, dirbantys viešosiose įstaigose ir asociacijose, kurios gauna lėšų iš Lietuvos valstybės ar savivaldybių biudžetų ir fondų, ir turintys administravimo įgaliojimus.

Išskirtina problematika dėl viešųjų įstaigų vadovų, kurie tuo pat metu yra viešųjų įstaigų dalininkai ar jų atstovai. Taigi, viešosios įstaigos vadovui draudžiama priimti sprendimus, susijusius su jo paties (ar jam artimo asmens) turtine ar neturtine nauda ar kitu panašaus pobūdžio interesu. Tačiau praktikoje viešųjų įstaigų vadovai, tai pat esantys viešųjų įstaigų dalininkais ar jų atstovais, visuotiniuose dalininkų susirinkimuose priima sprendimus, susijusius su jų asmeniniais interesais. Pažymėtina, kad Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas tokių situacijų aiškiai nereglamentuoja. Pavyzdžiui, Molėtų rajono savivaldybės VšĮ „Bendrystės centras“ visuotinis dalininkų susirinkimas 2018 m. gruodžio 28 d.⁸², 2020 m. sausio 2 d.⁸³ svarstė įstaigos vadovo darbo užmokesčio nustatymo klausimus. Susirinkime taip pat dalyvavo ir dėl svarstomų klausimų balsavo dalininko VO „Inturkės bendruomenės centras“ atstovas, kuris tuo pat metu yra ir VšĮ „Bendrystės centras“ direktorius. Molėtų rajono savivaldybės VšĮ „Arino namai“ dalininku taip pat yra įstaigos vadovas, šiuo metu pareigas atliekantis visuomeniniais pagrindais.

Susidaro situacija, kai viešųjų įstaigų vadovams, vadovaujantis Privačių interesų derinimo įstatymu, draudžiama priimti sprendimus dėl asmeninės naudos, tuo tarpu jiems nedraudžiama dalyvauti tokių sprendimų priėmimo kaip įstaigos dalininkams ar jų atstovams. Manytina, kad tokiais atvejais, siekiant skaidrumo ir objektyvumo, suinteresuoti asmenys turėtų nusišalinti nuo atitinkamų klausimų, susijusių su privačiais interesais, svarstymo ir priėmimo.

Molėtų rajono savivaldybei siūlytina spręsti dėl interesų konfliktų valdymo priemonių priimant sprendimus visuotiniuose dalininkų susirinkimuose.

Dėl privačių interesų deklaravimo.

VšĮ UDC „Kaimynystės namai“ vadovas nėra deklaravęs šių pareigų⁸⁴.

VšĮ „Arino namai“ viešųjų pirkimų komisijos nariai⁸⁵, priimdami sprendimus dėl patalpų paprastojo remonto, priešgaisrinės ir apsauginės signalizacijų, kompiuterinių tinklų ir vėdinimo sistemos montavimo darbų mažos vertės pirkimo, nebuvo deklaravę privačių interesų. Pažymėtina, kad šie asmenys, nepateikę privačių interesų deklaracijos, neturėjo teisės dalyvauti viešajame pirkime.

VšĮ „Bendrystės centras“ pirkimų organizatorius nėra deklaravęs privačių interesų.

VšĮ UDC „Kaimynystės namai“ mokyklos pastato kapitalinio remonto darbų viešojo pirkimo komisijos nariai nedeklaravo privačių interesų.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu VšĮ UDC „Kaimynystės namai“ vadovas ir atsakingi darbuotojai deklaravo privačius interesus.

⁸² Protokolo Nr. 3.1.

⁸³ Protokolo Nr. 5.

⁸⁴ Prieiga per internetą <https://www.vtek.lt/deklaraciju-paieska>
Žiūrėta 2020-11-09.

⁸⁵ 2019-04-08 įsakymas Nr. V-1.

Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas nustato, kad institucijose ir įstaigose turi būti patvirtintas pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašas (22 straipsnio 2 dalis).

VšĮ UDC „Kaimynystės namai“, VšĮ „Bendrystės centras“, VšĮ „Arino namai“ siūlytina patvirtinti pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašai, vykdyti Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo kontrolę.

Dėl galimo interesų konflikto ir pirkimo procedūrų pažeidimo.

VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centras išsinuomojo 35 m² ploto paviljoną Nr. 38⁸⁶, pirkimo vertė 8 400 Eur. Pirkimą atliko pirkimų organizatorius vadovaudamasis Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašu⁸⁷. Pirkimas atliktas apklausus vienintelį dalyvį UAB „Senoji užėiga“. Sprendimą dėl pirkimo laimėtojo patvirtino VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro direktorius.

Manytina, pirkimas atliktas nesilaikant teisės aktų reikalavimų, nesuvaldžius viešojo ir privataus intereso konflikto. Nekilnojamųjų daiktų nuomos procedūras reglamentuoja Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų įsigijimo arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimo tvarkos aprašas, patvirtintas Vyriausybės 2017 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. 1036, pagal kurio nuostatas:

- Prieš priimant sprendimą dėl pirkimo organizavimo, turėjo būti parengtas Nekilnojamojo daikto pirkimo (arba nuomos) ekonominis ir (ar) socialinis pagrindimas.
- Pirkimui organizuoti turėjo būti sudaryta pirkimo komisija, nes pirkimo sutarties vertė viršija 1 000 Eur.
- Pirkimas neskelbiamų derybų būdu galėjo būti atliekamas tik motyvuotu pirkimų komisijos sprendimu esant nustatytoms sąlygoms.
- Turėjo būti vykdomos derybos dėl kainos ir kitų sąlygų⁸⁸.

Nurodytų reikalavimų nesilaikymas įgyja svarbesnę reikšmę atsižvelgiant į galimo interesų konflikto tikimybę. Nesilaikant teisės aktų reikalavimų atlikus pirkimo procedūras, pirkimo laimėtoju pripažinta UAB „Senoji užėiga“, šį sprendimą patvirtino VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro direktorius. Nuomos sutartį pasirašė UAB „Senoji užėiga“ direktorius ir VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro direktorius. Pažymėtina, kad UAB „Senoji užėiga“ direktoriaus pavaduotojo pareigas eina UAB „Senoji užėiga“ direktoriaus artimas asmuo ir Molėtų rajono savivaldybės tarybos narys, priklausantis savivaldybės tarybos valdančiajai daugumai. Kadangi Molėtų rajono savivaldybės taryba sprendžia įvairius su VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos

⁸⁶ 2020-06-30 sutartis Nr. S-2020-06-30-01.

⁸⁷ 2020-06-26 pirkimo pažyma.

⁸⁸ Nustatyta nuomotojo pasiūlyta 10 Eur kaina už 1 m². Pavyzdžiui, bendrovės Ober Haus Nekilnojamojo turto kainų 2020 m. birželio mėn. apžvalgoje <https://www.ober-haus.lt/wp-content/uploads/NT-kainos-2020-birzelis.pdf> prekybinių patalpų Panevėžio miesto kituose rajonuose rinkos kaina buvo nuo 2,4 iki 5,5 Eur už 1 m².

centru susijusius klausimus, įstaigos vadovė turėjo nusišalinti nuo sprendimų dėl paviljono nuomos priėmimo.

VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centras pateikė pastebėjimus, kad nesutinka su šiomis išvadomis, mano, kad pirkimą atliko teisingai, laikantis teisės aktų reikalavimų, nes išsinuomotas paviljonas nėra nekilnojamas turtas, nėra registruotas Nekilnojamojo turto registre. Molėtų rajono savivaldybėje daugiau nei vienas subjektas negali pasiūlyti tinkamų patalpų pagal nustatytus reikalavimus⁸⁹, nuomos kaina atitinka ir kitų analogiškų paviljonų nuomos kainas.

Nesutiktina su nurodytais argumentais. UAB „Senoji užėiga“ priklausantys pastatai – prekybos paviljonai yra I grupės nesudėtingi statiniai, įregistruoti Nekilnojamojo turto registre (registro numeris 44/2106420). Tad paviljono nuoma turėjo būti vykdoma vadovaujantis Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų įsigijimo arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimo tvarkos aprašo reikalavimais. Be to, abejotina, ar neatlikus viešų nuomos procedūrų nustatyta tvarka, galima teigti, kad Molėtų rajono savivaldybėje daugiau nei vienas subjektas negali pasiūlyti tinkamų patalpų pagal nustatytus reikalavimus.

Pasiūlymai:

- Molėtų rajono savivaldybei spręsti dėl interesų konfliktų valdymo priemonių priimant sprendimus visuotiniuose dalininkų susirinkimuose, pavyzdžiui tai nustatant viešųjų įstaigų įstatuose ar kituose instituciniuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose viešųjų įstaigų veiklą;
- VšĮ UDC „Kaimynystės namai“, VšĮ „Bendrystės centras“, VšĮ „Arino namai“ patvirtinti pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašus, nustatyti Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatų kontrolės procedūras;
- Molėtų rajono savivaldybei įvertinti pateiktą informaciją dėl patalpų nuomos ir pateikti rašytines rekomendacijas VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro vadovui dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatų laikymosi (22 straipsnio 3 dalis);
- VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro vadovui spręsti dėl paviljono nuomos sutarties nutraukimo.

2.9. Priimant darbuotojus į pareigas viešosiose įstaigose trūksta viešumo ir skaidrumo.

Tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2019“⁹⁰ duomenimis, 27 % Lietuvos gyventojų nurodė, kad yra labai paplitęs reiškinys, kai per pažintis yra įsidarbinama į valstybės instituciją. Didelė dalis gyventojų nurodė, kad pasinaudotų giminystės ryšiais (27 %) ir pažintimis (29%)

⁸⁹ Veiklos vykdymo patalpos turi būti:

- miesto centre arba gausiai turistų lankomose vietose;
- pirmame pastato aukšte su tiesioginiu įėjimu iš gatvės ir langu į gatvės pusę;
- su specialiai neįgaliesiems pritaikytu įėjimu, jeigu yra techninių galimybių;
- pritaikytos Turizmo įstatyme nustatytoms turizmo informacijos centrų funkcijoms atlikti.

⁹⁰ Prieiga per internetą: <https://www.stt.lt/analitine-antikorupcine-zvalgyba/lietuvos-korupcijos-zemelapis/7437>

įsidarbindami ar siekdami kokybiškesnio, greitesnio paslaugų suteikimo. Lyginant su 2018 m. šių rodiklių reikšmės sumažėjo (2018 m. atitinkamai buvo 34 % ir 32 %). Tuo tarpu realiai pasinaudojusių ryšiais ir pažintimis yra ženkliai mažiau: pažintimis įsidarbindami į viešąjį sektorių pasinaudojo 7 % (2018 m. – 8 %) apklaustųjų.

Nors tendencijos, kai įsidarbinant į viešąjį sektorių ketinama pasinaudoti ar pasinaudojama giminytės ryšiais ir (ar pažintimis), mažėja, tačiau svarbu užtikrinti pakankamą darbuotojų priėmimo į pareigas viešumą ir skaidrumą, siekiant pašalinti galimybes pasinaudoti pažintimis bei šio reiškinio regimybę.

Dėl konkursinių pareigybių atrankos

Siekiant viešumo ir skaidrumo priimant asmenis į nustatytas pareigas viešosiose įstaigose, Vyriausybė 2017 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 496 patvirtino pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašą, konkursų vykdymo tvarkos aprašą⁹¹. Nevykdant nustatytų konkursų organizavimo tvarkos procedūrų galimos korupcijos rizikos.

Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ 2.5 punktu, savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija privalo užtikrinti, kad viešosios įstaigos įstatuose visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijai būtų priskirti tas ir klausimas dėl darbuotojų sąrašų, kurie į pareigas priimami konkurso tvarka, patvirtinimo. Anykščių rajono savivaldybės VšĮ „Sveikatos oazė“ (savivaldybės yra įstaigos savininkė) pareigybės, dėl kurių turi būti rengiami konkursais darbo vietai užimti, yra finansininkas, buhalteris, vadybininkas, personalo vadovas. Nuo 2020 m. vasario 4 d. į pareigas priimtas buhalteris, pateikta informacija, kad konkursas vykdytas per Užimtumo tarnybą⁹². Pažymėtina, kad konkursų rengimo ir vykdymo tvarką reglamentuoja Konkursų valstybės ir savivaldybių įmonėse, iš valstybės, savivaldybių ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei iš kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamose valstybės ir savivaldybių įstaigose ir viešosiose įstaigose, kurių savininkė yra valstybė ar savivaldybė, organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas⁹³. Jame nustatyta, kad konkursas per Valstybės tarnybos valdymo informacinę sistemą skelbiamas Valstybės tarnybos departamento interneto svetainėje ir konkursą organizuojančios įmonės ar įstaigos interneto svetainėje, nustatomas pretendentų atrankos būdas, nustatytu terminu priimami pretendentų dokumentai, sudaroma atrankos komisija ir vykdoma pretendentų atrankos konkursas nustatyta tvarka. Todėl konstatuotina, kad VšĮ „Sveikatos oazė“ nustatyta tvarka nevykdė konkurso buhalterio pareigoms užimti.

⁹¹ Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/76731a705b4711e79198ffdb108a3753/asr>

⁹² Pateikta laisvos darbo vietos registracijos forma Nr. DV-34-997818964.

⁹³ Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimas Nr. 496.

VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ nuo 2019 m. gegužės 7 d. į darbą priėmė Kelionių organizavimo skyriaus vadovą. Informacija apie laisvą vietą skelbta užimtumo tarnybos informacinėse sistemose⁹⁴. Vadovaujantis Pareigybių, dėl kurių rengiamas konkursas, sąrašė numatyta viešosios įstaigos, kurios savininkė yra valstybė ar savivaldybė, struktūrinio padalinio vadovas (2.3 punktas). Konkursas šioms pareigoms turėjo būti vykdomas vadovaujantis Konkursų valstybės ir savivaldybių įmonėse, iš valstybės, savivaldybių ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei iš kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamose valstybės ir savivaldybių įstaigose ir viešosiose įstaigose, kurių savininkė yra valstybė ar savivaldybė, organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo nuostatomis. VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ nuo 2020 m. lapkričio 10 d. į darbą priėmė Infrastruktūros skyriaus vadovą. Valstybės tarnybos departamento interneto svetainėje informacijos apie skelbtą konkursą VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ Infrastruktūros skyriaus vadovo pareigoms užimti nėra⁹⁵.

Taip pat pažymėtina, kad pagal Korupcijos prevencijos įstatymas nustato pareigybes, į kurias asmuo gali būti paskirtas tik surinkus ir įvertinus Specialiųjų tyrimų tarybos pateiktą informaciją. Minėto įstatymo 9 straipsnio 6 dalis nustato, kad rašytinio prašymo, kad Specialiųjų tyrimų tarnyba pateiktą informaciją apie <...> asmenis, kuriuos rengiamasi skirti į <...> valstybės ar savivaldybių įstaigų⁹⁶ padalinių vadovų ir jų pavaduotojų (taikoma struktūriniam padaliniui, nesančiam kitame struktūriniame padalinyje) <...> pareigas, pateikimas yra privalomas. Tačiau VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ Kelionių organizavimo ir Infrastruktūros skyrių vadovus į pareigas paskyrė nustatyta tvarka neprašęs ir negavęs Korupcijos prevencijos įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje numatytos informacijos.

Dėl nekonkursinių pareigybių atrankos

Anykščių ir Molėtų viešosiose įstaigose egzistuoja skirtinga praktika dėl darbuotojų atrankos į nekonkursines pareigybes. Nei viena analizuota įstaiga nepateikė tvarkos aprašų dėl darbuotojų priėmimo procedūrų. Nesant aiškiai reglamentuotų viešų ir skaidrių darbuotojų priėmimo į pareigas (atrankos) procedūrų galimos korupcijos rizikos darbuotojų priėmimo srityje.

Teigiami pavyzdžiai apie laisvą darbo vietų registravimą Užimtumo tarnyboje, kuomet jos yra siūlomos darbo ieškantiems asmenims teisės aktų nustatyta tvarka, taip pat viešai skelbiamos užimtumo tarnybos internetinėje svetainėje⁹⁷ (VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“, VšĮ „Sveikatos oazė“).

⁹⁴ Pateikta laisvos darbo vietos registracijos forma Nr. DV-40-997941141.

⁹⁵ Žiūrėta 2020-12-16.

⁹⁶ Įskaitant viešąsias įstaigas, kurių vienas iš steigėjų yra valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga (Korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnio 3 dalis).

⁹⁷ <https://www.ldb.lt/LDBPortal/Pages/ServicesForEmployees.aspx?>

VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centras pateikė informaciją apie komunikacijos projektų vadovo ir verslo vadybininko priėmimą (nekonkursinės pareigybės). Darbuotojai į šias pareigybes buvo priimti išanalizavus turimus gyvenimo aprašymus, po darbo pokalbio. Priimti darbuotojai atitiko nustatytiems reikalavimams. Teigiama praktika, kuomet darbdaviai kaupia potencialių darbuotojų duomenų bankus. Tačiau vykdant atrankas tuo neturėtų būti apsiribojama.

Pasiūlymai Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėms:

- spręsti dėl centralizuotų išankstinės kontrolės procedūrų nustatymo viešosioms įstaigoms skelbiant konkursus ir vykdant Korupcijos prevencijos įstatymo reikalavimus (informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje ar įmonėje, gavimas ir įvertinimas);
- spręsti dėl centralizuotų ir vieningų rekomendacijų pateikimo viešosioms įstaigoms darbuotojų priėmimo į nekonkursines pareigybes procedūrų klausimais (ar inicijuoti tokių klausimų sprendimą visuotiniuose dalininkų susirinkimuose).

2.10. Atskirais atvejais trūksta skaidrumo viešųjų pirkimų srityje.

Visuomenės nuomonės tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis 2019“ duomenimis, viešieji pirkimai išlieka tarp viena iš labiausiai korupcijos rizikai neatsparių sričių. Analizuotos viešosios įstaigos daugiausiai vykdo mažos vertės pirkimus. Korupcijos rizikos požiūriu įvertinus pasirinktų didesnių pirkimų vykdymą nustatyta šie neatitikimai:

- VšĮ Anykščių turizmo ir verslo informacijos centre nebuvo aiškiai reglamentuotas pirkimų vykdytojas, kai prekių ir paslaugų vertė yra didesnė kaip 10 000 Eur be PVM (darbų – didesnė kaip 20 000 Eur be PVM), bet mažesnė kaip 50 000 Eur be PVM (darbų – mažesnė kaip 100 000 Eur be PVM). VšĮ Anykščių turizmo ir verslo informacijos centro viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo⁹⁸ 17.1 ir 17.2 punktuose numatyta tik pirkimų vykdytojais prekių ir paslaugų pirkimams iki 10 000 Eur be PVM, darbų – iki 20 000 Eur be PVM (vykdo pirkimų organizatorius), ir pirkimams, kurių vertė viršija 50 000 Eur be PVM, darbų – 100 000 Eur be PVM (vykdo viešojo pirkimo komisija). 17.1 ir 17.2 p. numatytus pirkimus perkančiosios organizacijos vadovas įsakymu gali pavesti atlikti kitam pirkimo vykdytojui (pirkimo organizatoriui ar pirkimo komisijai), neatsižvelgdamas į pirkimo vertes. Tačiau pirkimų, kurių vertė yra didesnė kaip 10 000 Eur be PVM (darbų – didesnė kaip 20 000 Eur be PVM), bet mažesnė kaip 50 000 Eur be PVM (darbų – mažesnė kaip 100 000 Eur be PVM) vykdymas nereglamentuojamas, tuo palikta teisinio reguliavimo spraga laikytina korupcijos rizikos veiksniu. Pavyzdžiui, Anykščių turizmo ir verslo informacijos centras vykdė atrakciono dangos skelbiamą mažos vertės pirkimą. Sudarytos sutarties⁹⁹

⁹⁸ 2019-09-16 įsakymas Nr. 1-180.

⁹⁹ 2020-06-18 Nr. S1-29.

vertė beveik 31 tūkst. Eur. Pirkimą vykdė pirkimų organizatorius¹⁰⁰ neturėdamas tam suteiktų įgaliojimų.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu VšĮ Anykščių turizmo ir verslo informacijos centro direktoriaus įsakymu¹⁰¹ patvirtintas naujas viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, kuriame numatytas pirkimus, kurių vertė yra didesnė kaip 10 000 Eur be PVM (darbų – didesnė kaip 20 000 Eur be PVM), bet mažesnė kaip 50 000 Eur be PVM (darbų – mažesnė kaip 100 000 Eur be PVM), vykdomas subjektas – viešųjų pirkimų komisija.

- VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centras nepagrįstai skaidomos mažos pirkimų vertės siekiant pirkimus vykdyti apie juos neskelbiant. Pavyzdžiui:

1. Įstaiga 2020 m. vykdė 3 pirkimus vaizdo klipų sukūrimui, kurių bendra vertė 15 000 Eur be PVM: Video klipo "Molėtai - įsiklausyk" sukūrimas ir adaptacija; Komunikacinio vaizdo klipo ar animacijos, pristatančio gyvenamąją Molėtų miesto ir rajono aplinką sukūrimas; Molėtų rajono verslo aplinkos įvaizdinio video klipo „Natūraliai darnu“ sukūrimas ir subtitravimas. Visi pirkimai vykdyti neskelbiamų apklausų būdu. Vadovaujantis Numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodikos¹⁰² 2.3 punktu, numatoma pirkimo vertė – tai pirkimo pradžioje, vadovaujantis metodikos nuostatomis, apskaičiuojama vertė, pagal kurią pirkimo vykdytojas nustato, kokios vertės pirkimą turi atlikti, norėdamas sudaryti pirkimo sutartį arba preliminariąją viešojo pirkimo-pardavimo ar preliminariąją pirkimo-pardavimo sutartį (toliau preliminarioji viešojo pirkimo – pardavimo ir preliminarioji pirkimo-pardavimo sutartis kartu – preliminarioji sutartis). Kompetentinga institucija – Viešųjų pirkimų tarnyba yra paaiškinusi¹⁰³, kad pirkimo vertė yra visų analogiškų pirkimų verčių suma¹⁰⁴. Taigi, šiuo atveju pirkimo vaizdo klipų sukūrimo vertė buvo 15 000 Eur be PVM, todėl, vadovaujantis Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašu, turėjo būti vykdomi skelbiami pirkimai.

2. Įstaiga 2020 m. vykdė 3 pirkimus, skirtus to paties objekto sukūrimui: Projekto "Pono lobiai Molėtuose" programavimo paslaugos; Grafinio dizaino paslaugos. Projekto "Pono lobiai Molėtuose" žaidimų kūrimo paslaugos; Projekto "Pono lobiai Molėtuose" turizmo paslaugų rinkodaros paslaugos. Visi pirkimai vykdyti neskelbiamų apklausų būdu. Kiekvieno iš šių pirkimų vertė buvo truputį mažesnė už 10 000 Eur be PVM, iki kurios pirkimą galima vykdyti apie jį neskelbiant ir apklausiant pasirinktą tiekėjų skaičių. Tačiau, atsižvelgiant į anksčiau pateiktą

¹⁰⁰ 2020-07-08 mažos vertės pirkimo pažyma.

¹⁰¹ 2021-01-04 Nr. 1-5.

¹⁰² Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b73b69f05bd711e79198ffdb108a3753/asr>

¹⁰³ Prieiga per internetą: <https://klausk.vpt.lt/hc/lt/articles/360003966120-Kas-yra-numatoma-pirkimo-vert%C4%97->

¹⁰⁴ Viešųjų pirkimų tarnyba pateikia paprastą pavyzdį: Perkančioji organizacija 2021 m. vasario 15 d. ketina pradėti pirkimą, kurio metu ketina sudaryti automobilių pirkimo sutartį, kurios vertė yra 120 000 Eur be PVM. Vis dėlto, tai ne vienintelis pirkimas, kurį ji ketina atlikti. Numatoma vykdyti dar du automobilių pirkimus - antrojo pirkimo metu ketinama sudaryti 44 000 Eur be PVM vertės sutartį, trečiojo pirkimo - 51 000 Eur be PVM. Taigi numatoma pirkimo vertė yra 120 000 + 44 000 + 51 000 = 215 000 Eur be PVM.

paaiškinimą, pirkimo vertės turėjo būti sumuojamos, todėl šių pirkimų vertė buvo 29 900 Eur be PVM. Todėl, vadovaujantis Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašu, turėjo būti vykdomi skelbiami pirkimai. Paminėtina ir tai, kad 2 pirkimai atlikti iš tarpusavyje susijusių asmenų: Projekto "Pono lobiai Molėtuose" programavimo paslaugos įsigytos iš UAB „MultimediaMark“, o Projekto "Pono lobiai Molėtuose" turizmo paslaugų rinkodaros paslaugos – iš UAB „MultimediaMark“ vadovo artimo asmens.

VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centras nurodė, kad visi trys klipai yra absoliučiai skirtingi savo tematika, jiems buvo rengiami atskiri scenarijai ir priimti skirtingi režisūriniai sprendimai. Kiekvienas video klipas buvo skirtas atskirai tikslinei auditorijai. Video klipuose nesikartoja ta pati video medžiaga ir pan. Jie niekaip nėra tarpusavyje susiję: tai ne serijos, kuriose būtų koks nors tematikos tęstinumas ir pan. Tai atskiri komunikaciniai projektai, panaudoti skirtingose komunikacijos kampanijose. Dėl projekto „Pono lobiai Molėtuose“ pirkimų VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centras nurodė, kad rinkodara yra visiškai atskira dalis, taip pat atskiros dalys yra programavimas ir dizainas, nes kas turi stiprius programuotojus, paprastai neturi gerų dizainerių ir kūrybininkų.

Sutiktina su pateiktais motyvais, tačiau pastebėtina, kad šiais atvejais turėjo būti sumuojamos pirkimų vertės ir kiekvienas atskiras pirkimas vykdomas tokiu būdu, kuris numatytas atsižvelgiant į visą susumuotą analogiškų pirkimų vertę.

- VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ (perkantysis subjektas) mažos vertės pirkimų tvarkos apraše¹⁰⁵ (8.2.1 punktas) numatyta, kad neskelbiama apklausa vykdoma, jei numatoma pirkimo sutarties vertė yra mažesnė kaip 30 000 Eur be PVM. Pažymėtina, kad kuro pirkimas¹⁰⁶ turėjo būti vykdomas skelbiamos apklausos būdu, nes jo vertė buvo 30 000 Eur be PVM, t. y. nebuvo mažesnė už 30 000 Eur. Taip pat, atsižvelgiant į perkančiojo subjekto pirkimų apimtį¹⁰⁷, toks teisinis reguliavimas, kuomet skelbiama apklausa vykdoma tik pirkimams, kurių planuojama vertė yra 30 000 Eur (be PVM) ir daugiau, sudaro prielaidas visus mažos vertės pirkimus vykdyti tik neskelbiamos apklausos būdu. Pavyzdžiui, AB „Lietuvos geležinkeliai“, kurios 2019 m. mažos vertės pirkimų suma buvo daugiau nei 3,5 mln. Eur, pagal įmonės Mažos vertės pirkimų taisyklės¹⁰⁸ prekių ir paslaugų pirkimus, kurių vertė neviršija 30 000 Eur be PVM, vykdo neskelbiamos apklausos būdu.

- Anykščių rajono savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo¹⁰⁹, patvirtinto 2018 m. liepos 20 d. administracijos direktoriaus įsakymu Nr. 1-AI599, 30 punktas nustato, kad pirkimų organizatoriai gali vykdyti viešąjį pirkimą nepildant

¹⁰⁵ Prieiga per internetą: http://mw.eviesiejipirkimai.lt/vpm/K22N_FILES/SVPTS/1000050995.PDF

¹⁰⁶ 2020-04-06 paraiška Nr. 6.

¹⁰⁷ 2019 m. bendra mažos vertės pirkimų vertė buvo 52 990 Eur.

<https://cvpp.eviesiejipirkimai.lt/ReportsOrProtocol/Details/2020-631260?formTypeId=3>

¹⁰⁸ Prieiga per internetą: http://mw.eviesiejipirkimai.lt/vpm/K22N_FILES/SVPTS/1000053142.pdf

¹⁰⁹ Prieiga per internetą: <https://www.anyksciai.lt/doclib/6zuo8xmnuhx6cn3k7xepq18taf389m99>

tiekėjų (rangovų) atrankos pažymos, jei pirkimą atlieka per CPO, CVP IS priemonėmis ar elektroniniu paštu. Tai galimai neatitinka Viešųjų pirkimų įstatymo 97 straipsnio reikalavimų, kad perkančioji organizacija turi dokumentais pagrįsti atliekamo pirkimo eigą net ir tuo atveju, kai pirkimas atliekamas elektroninėmis priemonėmis. Minėto straipsnio 3 dalyje nurodomi pirkimų dokumentai: planavimo ir pasirengimo pirkimams dokumentai, pirkimo dokumentai, paraiškos, *pasiūlymai bei jų nagrinėjimo ir vertinimo dokumentai*, komisijos sprendimų priėmimo, derybų, dialogo ar kiti protokolai, susirašinėjimo su tiekėjais dokumentai, kiti su pirkimu susiję dokumentai ir jų saugojimo terminai. Pavyzdžiui, pirkimai „Tarptautinio floristinių kilimų konkurso organizavimo paslauga“ (2020 m.), „Kalėdų eglės montavimo, papuošimo, pastatymo ir išmontavimo Šventosios upėje paslauga“ (2019 m.) vykdyti CVP IS priemonėmis, tiekėjų atrankos pažymos¹¹⁰ nepildytos. Minėta nuostata kelia galimas korupcijos rizikas, nes nelieka tiekėjų / rangovų atrankos kontrolės procedūrų, rašytinio priimtų sprendimų pagrindimo, kaip numatyta viešųjų pirkimų įstatymo 97 straipsnyje.

Pirkimų vykdymas nesilaikant viešumo ir skaidrumo principų kelia galimas korupcijos rizikas, nes tokiais atvejais yra didesnės galimybės prekes, paslaugas ar darbus įsigyti iš „reikiamų“ subjektų.

Pasiūlymai:

- VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centrui spręsti dėl pirkimo verčių apskaičiavimo kontrolės procedūrų nustatymo;
- VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ spręsti dėl mažos pirkimo vertės, kada pirkimai vykdomi apie juos neskelbiant, sumažinimo. Siūlytina nustatyti 15 000 Eur be PVM;
- Anykščių rajono savivaldybės administracijai spręsti dėl Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 30 punkto panaikinimo.

¹¹⁰ Anykščių rajono savivaldybės administracijos viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 4 priedas.

3. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)

Išanalizavus viešųjų įstaigų valdymo ir veiklos procesus darytina išvada, kad šiose srityse yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių :

3.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

3.1.1. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybės neįgyvendino visų Vyriausybės nuostatų dėl viešųjų įstaigų visuotinio dalininkų susirinkimo kompetencijos, todėl nustatyta atvejų, kai viešųjų įstaigų vadovai skiriami be konkursų, jiems suteikta per didelė diskrecija vienasmeniškai spręsti tam tikrus viešųjų įstaigų valdymo klausimus (motyvai išdėstyti 2.1 poskyryje).

3.1.2. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse nenustatyti jokie reikalavimai naujų dalininkų priėmimui, naujų dalininkų priėmimo tikslai, todėl, vadovaujantis viešųjų įstaigų įstatais, dalininku gali tapti bet kuris asmuo, o tai sudaro regimybę dėl galimai neskaidrių jo interesų viešojoje įstaigoje (motyvai išdėstyti 2.4 poskyryje).

3.1.3. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse nėra aiškiai apibrėžta turtinių įnašų į viešųjų įstaigų kapitalą nustatymo politika, todėl patys dalininkais tapti pageidaujantys asmenys sprendžia dėl siūlomo turtinio įnašo, savivaldybei atstovaujantys subjektai neturi aiškių taisyklių sprendimams priimti (motyvai išdėstyti 2.5 poskyryje).

3.1.4. Kai kuriais atvejais trūksta skaidrumo viešųjų pirkimų srityje. VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centre nepagrįstai skaidomos mažos vertės viešųjų pirkimų vertės, taip išvengiant skelbiamų apklausų vykdymo, VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ nustatyta nepagrįstai didelė pirkimo vertė, kuriai esant pirkimas vykdomas apie jį neskelbiant (motyvai išdėstyti 2.10 poskyryje).

3.2. Kitos antikorupcinės pastabos:

3.2.1. Turimų balsų skaičius visuotiniame viešosios įstaigos dalininkų susirinkime Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybėse neatitinka proporcingo dalininkų prisidėjimo prie viešosios įstaigos veiklos. Savivaldybės, ženkliausiai prisidėjusios prie minėtų įstaigų veiklos perduodamos didžiausią dalininko įnašą, nekilnojamąjį ir kitą turtą, finansuodamos įstaigų vykdomas programas, turi vienodai balsų su kitais dalininkais visuotiniuose dalininkų susirinkimuose (motyvai išdėstyti 2.2 poskyryje).

3.2.2. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybės nepakankamai naudoja galimas viešųjų įstaigų veiklos kontrolės priemones. Nenumatytos kolegialios viešųjų įstaigų valdymo institucijos, nepakankama savivaldybių kontrolės ir audito institucijų vykdoma kontrolė (motyvai išdėstyti 2.3 poskyryje).

3.2.3. Nacionaliniuose teisės aktuose neatskirtos atstovavimo savivaldybei viešosiose įstaigose ir atstovavimo tvarkos nustatymo funkcijos: pagal teisės aktus savivaldybei viešosiose

įstaigose atstovauja administracijos direktorius, jam pačiam pavesta pasitvirtinti ir atstovavimo viešosiose įstaigose taisykles (motyvai išdėstyti 2.6 poskyryje).

3.2.4. Molėtų rajono savivaldybės viešosiose įstaigose nepakankamai valdomi interesų konfliktai. Nereglamentuojamos interesų konfliktų valdymo priemonės balsuojant visuotiniuose dalininkų susirinkimuose, viešosiose įstaigose nepatvirtinti asmenų, kurie privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašai (motyvai išdėstyti 2.8 poskyryje).

3.2.5. Priimant darbuotojus į pareigas viešosiose įstaigose trūksta viešumo ir skaidrumo. Nustatyta, kad nevykdomi konkursai Vyriausybės nustatyta tvarka, nevykdomas Korupcijos prevencijos įstatyme numatytas asmenų tikrinimas, nereglamentuotos kitų darbuotojų priėmimo procedūros (motyvai išdėstyti 2.9 poskyryje).

3.3. Kitos pastabos:

3.3.1. Nepakankamai viešinama informacija apie viešųjų įstaigų veiklą. Dauguma pasiūlymų įgyvendinti korupcijos rizikos analizės atlikimo metu (motyvai išdėstyti 2.7 poskyryje).

Atsižvelgdami į išdėstytas aplinkybes ir siekdami užtikrinti skaidresnį ir efektyvesnį centralizuotos valstybės tarnautojų atrankos organizavimo ir vykdymo procesą, parengėme pasiūlymus, kuriuos pateikiame korupcijos rizikos analizės išvados ketvirtame skyriuje.

4. PASIŪLYMAI¹¹¹

Siekdami sumažinti korupcijos rizikos veiksnių įtaką viešųjų įstaigų valdymo ir veiklos srityse, teikiame šiuos pasiūlymus pagal nustatytą kompetenciją:

4.1. Pasiūlymai atsižvelgiant į kritines antikorpucines pastabas:

4.1.1. Anykščių rajono savivaldybei:

4.1.1.1. Patikslinti VšĮ Anykščių menų inkubatoriaus – menų studijos įstatus įgyvendinant Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ 2.5 punkto nuostatas.

4.1.1.2. Ateityje užtikrinti VšĮ Anykščių turizmo ir verslo informacijos centro įstatų 26.7 punkto ir VšĮ „Sveikatos oazė“ įstatų 17.16 punkto dėl konkursinių pareigybių sąrašo ir kvalifikacinių reikalavimų įgyvendinimą, VšĮ „Sveikatos oazė“ įstatuose numatyti visuotinio dalininkų susirinkimo (atitinkamos savivaldybės institucijos) kompetenciją dėl konkurso vadovo pareigoms nuostatų tvirtinimo.

4.1.1.3. Inicijuoti VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ įstatų patikslinimą ir juose numatyti visuotinio dalininkų susirinkimo kompetenciją tvirtinti konkurso vadovo pareigoms nuostatus, kitų pareigų, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, sąrašą ir kvalifikacinius reikalavimus, konkurso kitoms pareigoms, į kurias darbuotojai priimami konkurso būdu, nuostatus.

4.1.1.4. Svarstyti dėl tikslų ir kriterijų naujiems dalininkams nustatymo, juos nustatyti ar inicijuoti jų nustatymą viešųjų įstaigų įstatuose.

4.1.1.5. Spręsti dėl turtinių įnašų nustatymą reglamentuojančių taisyklių nustatymo (nustatymo inicijavimo) viešųjų įstaigų įstatuose.

4.1.1.6. Spręsti dėl Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 30 punkto panaikinimo.

4.1.2. Molėtų rajono savivaldybei:

4.1.2.1. Patikslinti VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro įstatus, teisės aktų nustatyta tvarka inicijuoti VšĮ „Bendrystės centras“, VšĮ UDC „Kaimynystės namai“, VšĮ „Arino namai“ įstatų patikslinimą įgyvendinant Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ 2.5 punkto nuostatas.

4.1.2.2. Svarstyti dėl tikslų ir kriterijų naujiems dalininkams nustatymo, juos nustatyti ar inicijuoti jų nustatymą viešųjų įstaigų įstatuose.

4.1.2.3. Spręsti dėl turtinių įnašų nustatymą reglamentuojančių taisyklių nustatymo (nustatymo inicijavimo) viešųjų įstaigų įstatuose.

¹¹¹ Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, prašome per 3 mėnesius nuo šios išvados ir pasiūlymų gavimo dienos pateikti STT informaciją apie šioje išvadoje pateiktų pasiūlymų numatomą įgyvendinimą Jūsų įstaigoje.

4.1.3. Viešosioms įstaigoms:

4.1.3.1. VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centrui spręsti dėl pirkimo verčių apskaičiavimo kontrolės procedūrų nustatymo.

4.1.3.2. VšĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ spręsti dėl mažos pirkimo vertės, kai pirkimai vykdomi apie juos neskelbiant, sumažinimo. Siūlytina nustatyti 15 000,00 Eur be PVM.

4.2. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:

4.2.1. Vidaus reikalų ministerijai:

4.2.1.1. Svarstyti dėl Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ 4 punkto pakeitimo, siekiant įtvirtinti nuostatą, kad atstovavimo savivaldybei viešosiose įstaigose taisyklės tvirtina savivaldybės taryba.

4.2.1.2. Svarstyti dėl Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 1025 „Dėl valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“ papildymo, siekiant nustatyti savivaldybių tarybų ir savivaldybių administracijų direktorių kompetenciją priimant sprendimus viešųjų įstaigų valdymo klausimais.

4.2.1.3. Svarstyti dėl pavyzdinių viešojo sektoriaus institucijų steigiamų viešųjų įstaigų dokumentų patvirtinimo, atsižvelgiant į specialiųjų teisės aktų reikalavimus.

4.2.1.4. Sistemškai įvertinti viešojo sektoriaus viešųjų įstaigų veiklos reguliavimo teisines nuostatas ir spręsti dėl viešojo sektoriaus viešųjų įstaigų teisinių apibrėžimų suvienodinimo inicijavimo.

4.2.2. Molėtų rajono savivaldybei:

4.2.2.1. Inicijuoti VšĮ „Bendrytės centras“, VšĮ UDC „Kaimynystės namai“, VšĮ „Arino namai“ įstatų pakeitimą dėl suteikiamų balsų visuotiniuose dalininkų susirinkimuose atsižvelgiant į viešosioms įstaigoms perduotą turtą.

4.2.2.2. Įvertinti kolegialių institucijų sudarymo viešosiose įstaigose poreikį.

4.2.2.3. Pavesti savivaldybių kontrolės ir audito institucijoms įvertinti viešųjų įstaigų auditų poreikį planuojant veiklą.

4.2.2.4. Spręsti dėl interesų konfliktų valdymo priemonių priimant sprendimus visuotiniuose dalininkų susirinkimuose, pavyzdžiui tai nustatant viešųjų įstaigų įstatuose ar kituose instituciniuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose viešųjų įstaigų veiklą.

4.2.2.5. Įvertinti pateiktą informaciją dėl patalpų nuomos ir pateikti rašytines rekomendacijas VšĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centro vadovui dėl Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatų laikymosi (22 straipsnio 3 dalis).

4.2.2.6. Spręsti dėl centralizuotų išankstinės kontrolės procedūrų nustatymo viešosioms įstaigoms skelbiant konkursus ir vykdant Korupcijos prevencijos įstatymo reikalavimus (informacijos

apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje ar įmonėje, gavimas ir įvertinimas).

4.2.2.7. Spręsti dėl bendrųjų rekomendacijų pateikimo viešosioms įstaigoms darbuotojų priėmimo į nekonkursines pareigybes procedūrų klausimais (ar inicijuoti šių klausimų sprendimą visuotiniuose dalininkų susirinkimuose).

4.2.3. Anykščių rajono savivaldybei:

4.2.3.1. Inicijuoti VŠĮ „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ dalininkų diskusiją dėl balsų perskirstymo.

4.2.3.2. Įvertinti kolegialių institucijų sudarymo viešosiose įstaigose poreikį.

4.2.3.3. Pavesti savivaldybių kontrolės ir audito institucijoms įvertinti viešųjų įstaigų auditų poreikį planuojant veiklą.

4.2.3.4. Spręsti dėl centralizuotų išankstinės kontrolės procedūrų nustatymo viešosioms įstaigoms skelbiant konkursus ir vykdant Korupcijos prevencijos įstatymo reikalavimus (informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje ar įmonėje, gavimas ir įvertinimas).

4.2.3.5. Spręsti dėl bendrųjų rekomendacijų pateikimo viešosioms įstaigoms darbuotojų priėmimo į nekonkursines pareigybes procedūrų klausimais (ar inicijuoti tokių klausimų sprendimą visuotiniuose dalininkų susirinkimuose).

4.2.4. Viešosioms įstaigoms:

4.2.4.1. VŠĮ UDC „Kaimynystės namai“, VŠĮ „Bendrystės centras“, VŠĮ „Arino namai“ patvirtinti pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašus, nustatyti Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatų kontrolės procedūras.

4.2.4.2. VŠĮ Molėtų turizmo ir verslo informacijos centrui spręsti dėl paviljono nuomos sutarties nutraukimo.

4.3. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas pastabas:

Molėtų rajono savivaldybei: esant poreikiui suteikti galimybę VŠĮ „Bendrystės centras“ ir VŠĮ „Arino namai“ informaciją apie savo veiklą skelbti savivaldybės interneto svetainėje tam sukurtose skiltyse.

Direktoriaus pavaduotoja

Rūta Kaziliūnaitė

Mindaugas Stukas, tel. (8 45) 51 01 71, mob. 8 652 45 815, el. p. mindaugas.stukas@stt.lt

Rengėjo tiesioginis vadovas iki 2020 m. sausio 11 d. Vidmantas Mečkauskas, nuo 2020 m. sausio 12 d. laikinai einanti Korupcijos prevencijos valdybos viršininko pareigas Svetlana Krasilnikova, tel. 8 635 15 627, el. p. svetlana.krasilnikova@stt.lt

ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ĮVERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

I. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI

1. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas.
3. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas.
4. Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas.
5. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas.
6. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas.
7. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas.
8. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas.
9. Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymas.
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimas Nr. 1025 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo viešosiose įstaigose“.
11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimas Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo“.
12. Žemės, esamų pastatų ar kitų nekilnojamųjų daiktų įsigijimo arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus įsigijimo tvarkos aprašas, patvirtintas Vyriausybės 2017 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. 1036.
13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 480 „Dėl Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo“.
14. Ūkio ministro 2013 m. gruodžio 20 d. įsakymas Nr. 4-1099 „Dėl Viešosios įstaigos pavyzdinių steigimo akto, steigimo sutarties formų, pavyzdinių įstatų ir jų pildymo rekomendacijų patvirtinimo“.
15. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 27 d. įsakymas Nr. 1S-94 „Dėl Numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodikos patvirtinimo“.

II. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI IR VERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

1. Molėtų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. B6-802 patvirtintos Atstovavimo Molėtų rajono savivaldybei viešosiose įstaigose taisyklės.
 2. Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2015 m. gruodžio 17 d. sprendimas Nr. 1-TS-353 „Dėl atstovavimo Anykščių rajono savivaldybei viešosiose įstaigose taisyklių patvirtinimo“.
 3. Viešųjų įstaigų įstatai.
 4. Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybių raštu ir el. paštu pateikta informacija.
-